Ушбу сонда:

2 ХАЛҚИМИЗ ОЛДИДАГИ ДОЛЗАРБ ВАЗИФАЛАР

3 БОЛАЛАРНИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ
катта имтиҳон, юксак масъулият

4 *Масала кўндаланг қўйилади*
МАКТАБЛАР ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА ШАЙМИ?

Бир нарсани барчамиз яхши англаб олишимиз керак. Олдимизда турган улкан муаммоларни ечиш, ўз муддаоларимизга эришиш аввало биз, раҳбарлар ва масъулиятли лавозимларда ўтирган кишилардан биринчи галда одамларимизнинг ташвиш ва интилишлари билан яшашни, уларни ўз юракларимиздан ўтказишни, буюк ва эзгу мақсадларимизга етишиш учун ўзини аямасликни талаб қилади.

ИНСОНГА НАФ КЕПТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2002 йил 19 июл, жума №115 (1332)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ОДАМЛАРНИНГ ТАШВИШ ВА ОРЗУ-ИНТИЛИШЛАРИ БИЛАН ЯШАШ ФАОЛИЯТИМИЗ МЕЗОНИГА АЙЛАНСИН

Президент Ислом Каримовнинг 2002 йилнинг биринчи ярим йиллигида Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантириш юзасидан устувор вазифалар ва топшириқларнинг бажарилиши ҳамда долзарб муаммоларнинг ҳал этилиши тўғрисидаги маърузаси

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Ҳар бир йилнинг бошида ва йил ўртасида Вазирлар Маҳкамасининг мана шундай кенгайтирилган мажлисларида мамлакатимиз иқтисодиётини ривожлантиришнинг муайян даври, хусусан, ўтган бир йил ва олти ойлик якунларини муҳокама этиш биз учун доимий анъанага айланиб қолди.

Бугун 2002 йилнинг биринчи ярмида иқтисодиётимиз ривожланишининг якунлари ҳақида гапирар эканмиз, иқтисодиётимизнинг умумий аҳволини, юзага келган ижобий ва салбий ҳолатларни қайд этиш билан чекланиб қолмасдан, биринчи галда бу соҳадаги ишларимизнинг ҳозирги ҳолатига принципиал баҳо беришимиз, мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан изчил ва жадал ривожланишига салбий таъсир кўрсатаётган асосий сабаблар, ғов-тўсиқларни аниқлаш ва уларни бартараф этишга бор куч ва эътиборимизни қаратишимиз, аввало, олиб бораётган ислоҳотларимизнинг самарасини ошириш ҳақида фикр юритишимиз зарур.

Шу нуқтаи назардан қараганда, мен Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил бошидаги 2001 йил якунларига бағишланган мажлиси баёнига яна бир бор мурожаат этиб, унда шу йил учун белгиланган вазифалар ҳокимликлар, мутасадди идора ва ташкилотлар томонидан қандай бажарилаётганига баҳо берсак, ҳар томонлама тўғри бўлади, деб ўйлайман.

Келинг, 2002 йилнинг биринчи ярмида эришилган миқдор ва сифат кўрсаткичлари ҳақида қисқача тўхталиб ўтайлик.

Мен мана шу ўтган давр мобайнида мамлакатимизда ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми - 4,2 фоизга, жумладан, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш - 7,2, истеъмол товарлари - 11,5, ялпи қишлоқ хўжалик маҳсулоти 4,5 фоизга кўпайганини алоҳида таъкидлашни истардим.

Шу даврда чакана товар айланиши 8,3, пулли хизматлар ҳажми эса 12,7 фоизга ошди. Ҳар қайси давлат тараққиётининг асосий кўрсаткичларидан бири бўлган ташқи савдо айланмасида ижобий натижаларга эришилмоқда.

Мамлакатимизнинг молиявий тизими мустаҳкамланмоқда. Хусусан, жорий йилда бюджетнинг даромад келтириши белгиланган деярли барча манбалари бўйича прогноз кўрсаткичлари бажарилди. Бу эса, бюджетнинг харажатлар қисмини яна бир бор танқидий баҳолаган ҳолда, муҳим ижтимоий аҳамиятга молик бўлган йўналишлар бўйича кўзда тутилган бюджет маблағларини тўла ажратиш, бюджет ташкилотлари ходимларининг ойлик маошлари, пенсиялар, стипендиялар, ижтимоий ёрдам пуллари миқдорини кўпайтириш, шунингдек, иқтисодиётимизга инвестициялар киритиш учун қўшимча маблағлар излаб топиш имконини берди.

Айни вақтда бюджет тақчиллиги ялпи ички маҳсулотга нисбатан прогноз бўйича 2 фоиз кўзда тутилгани ҳолда, атиги 0,8 фоизни ташкил этди.

Айниқса, ўтказилаётган қатъий пул-кредит сиёсати натижасида жорий йилнинг биринчи ярмида нақд пул эмиссиясини кескин қисқартириш, уларни муомаладан қайтариб олиш борасида эришилган натижалар диққатга сазовордир.

Жумладан, шу йилнинг биринчи чорагида кўзда тутилганидек, эмиссия даражаси 4,4 фоиз ўрнига 2,1 фоизни, йилнинг иккинчи чорагида эса бу кўрсаткич 2,2 фоиз ўрнига 0,6 фоизни ташкил этди.

Лўнда қилиб айтганда, биринчи ярим йиллик давомида эмиссия натижаларига кўра 50 миллиард сўмдан зиёд пул иқтисод қилинди, 15,2 миллиард сўм нақд пул эса муомаладан қўшимча равишда қайтариб олинди.

Ўтказилаётган бундай пул-кредит сиёсати туфайли ойлик инфляция даражаси, яъни, нарх қимматлашуви 2001 йилдаги 1,5 фоиз ўрнига ўртача 1,1 фоизни ташкил этди.

Бундай ҳол, ўз навбатида, миллий валютамизнинг белини анча бақувват қилишга хизмат қилмоқда.

Шу борада сизларнинг эътиборингизни йил бошидан бери кўрилаётган ўта муҳим тадбирларга жалб қилмоқчиман.

Ўтган давр мобайнида ташқи иқтисодий фаолият ва валюта сиёсатини эркинлаштириш бўйича амалга ошираётган ишларимиз, ягона тўлов воситаси бўлмиш миллий валютамиз - сўмнинг мавқеини оширишда, нақд хорижий валюталар бозорини, умуман валюта бозорини мустаҳкамлаш ва кенгайтиришда катта имкониятлар очиб бермоқда.

Бундай сиёсатни кенг кўламда давом эттириш, яъни, валюта бозорини янада эркинлаштириш билан боғлиқ ишларни изчил олиб бориб, пировард натижаларга эришиш бугунги кундаги энг муҳим ва долзарб вазифаларимиз қаторига кўтарилмоқда. Бу масалада Марказий банк, Молия вазирлиги, Давлат солиқ ва Божхона қўмиталарига алоҳида масъулият юкланади.

Ҳурматли дўстлар!

Бизнинг кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга нечоғли катта аҳамият бераётганимизни барчангиз яхши биласиз. Бу соҳанинг яқин йиллар ичида иқтисодиётимиз таркибида, ишсизлик муаммосини ҳал этишда, ички бозоримизни товарлар ва хизматлар билан тўлдиришда, одамларнинг турмуш даражасини яхшилашда қандай ўрин тутиши зарурлигини мен илгари ҳам кўп бор таъкидлаганман.

Тадбиркорларнинг фаолиятини рағбатлантириш, қўллаб-қувватлаш, улар

(Давоми 2-бетда).

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ МАЖЛИСИ

18 июл куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йилнинг биринчи ярим йиллигида Ўзбекистон иқтисодиётини ривожлантириш юзасидан устувор вазифалар ва топшириқларнинг бажарилиши ҳамда долзарб муаммоларнинг ҳал этилишига бағишланган мажлиси бўлди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маъруза қилди.

Давлатимиз раҳбари мамлакатимизда изчиллик билан амалга оширилаётган ислоҳотлар туфайли ўтган давр мобайнида барча соҳаларда эришилган самаралар, иқтисодиётдаги ижобий ўзгаришлар, саноат ва қишлоқ хўжалигидаги, хусусан, ғаллачиликдаги мисли кўрилмаган ютуқлар ҳақида гапирди. Мамлакатимизга хориж инвестициясини янада кенгроқ жалб этиш, кичик ва ўрта бизнесни бундан-да ривожлантириш масалаларига алоҳида тўхталди. Шу билан бирга, олдинда турган долзарб вазифаларни белгилаб берди.

Олти ой ичида мамлакатимизда ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 4,2 фоизга, жумладан, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш - 7,2, истеъмол товарлари - 11,5, ялпи қишлоқ хўжалик маҳсулоти 4,5 фоизга кўпайди. Чакана товар айланиши 8,3, пуллик хизматлар эса 12,7 фоизга ошди.

Ушбу рақамлар мамлакатимизда иқтисодий ислоҳотлар жадал давом этаётганини яққол кўрсатиб турибди.

Бу йил мамлакатимизда ғалладан мўл ҳосил етиштирилди. Ҳатто, гектаридан 70-80 центнердан ошириб ҳосил олган оилавий пудратчилар, фермер хўжаликлари пайдо бўлди. Давлатимиз раҳбари республикамизда шу кунгача етиштирилган 4,7 миллион тонналик улкан ғалла хирмонига муносиб ҳисса қўшган барча меҳнаткашларга миннатдорлик билдирди.

Президентимиз солиқлар миқдорини белгилашда ривожланган мамлакатлар тажрибасидан келиб чиқиш зарурлигини таъкидлади. Республикамизда уни мавжуд ҳолатидан янада пасайтириш лозимлигига эътиборни қаратди. Солиқларнинг камайиши туфайли пайдо бўладиган ортиқча маблағни ишлаб чиқаришни ривожлантиришга сарфлаш имкони кенгаяди.

Мажлисда муҳокама этилган масалалар юзасидан Бош вазир ўринбосарлари Р.Азимов, Н.Юсупов, Хоразм вилояти ҳокими И.Бобожонов, Жиззах вилояти ҳокими У.Яманқулов, Андижон вилояти ҳокими Қ.Обидов ва бошқаларнинг ахборотлари тингланди.

(ЎзА).

Ҳақ-ҳуқуқимизни билайлик, уни ҳимоя қила олайлик

ТОВОН ПУЛИ УНДИРИЛДИ

Қабулхонага муштипар аёл кириб келди. Кайфияти синиқ, азадорлиги сезилиб турарди. У котибага юзланди:

— Бошимизга ўлим тушди. Бироқ, хўжалик раҳбарияти негадир товон пули тўлашни хоҳламаяпти. Шу ишга ойдинлик киритиб беришингизни илтимос қиламан.

Воқеа аслида бундай бўлган.

Ғофур Бозоров Қарши туманидаги «Ўзбекистон мустақиллиги» жамоа ширкат хўжалигида бригада бошлиғи бўлиб ишлаган. У омилкор, ташкилотчи миришкор эди. Кунларнинг бирида хўжалик раҳбари Ш.Ойназаров унга қандайдир юмуш буюради. Тушдан кейин эса унинг ҳайдовчиси бригада етакчисига тезда «Гулбоғ»га етиб бориш топширилганлигини айтади. Шундан сўнг Ғ.Бозоров йўлга тушди. Бироқ, бахтга қарши кўзланган манзилга етиб боролмади. Боиси, унинг мурдаси шафтолизордан топилиб, милицияга хабар қилинганди.

Шундай қилиб бир инсон оламдан бевақт кўз юмди. Кўнгилсиз ҳол сабаблари тегишли идора ходимлари томонидан атрофлича текширилди. Бирок, масаланинг иккинчи томони кишини ўйлантиради. Яъни, ушбу воқеа юзасидан Қашқадарё вилоят Давлат меҳнат техника инспекцияси ходими Бегали Маҳкамов ҳам текширув олиб бориб, ўлим сабаби ишлаб чиқариш билан боғлиқ эмас, деган хулосага келган. Қизиқ, ходим негадир марҳум бригада етакчиси даласига хўжалик раҳбари келгани ва унга топшириқ берганини назардан четда қолдирган. Раҳбар ўз ҳайдовчиси орқали Бозоровни чақиртирганлиги ҳам ҳисобга олинмаган. Бирёқлама хулосага асосан хўжалик маъмурияти марҳумнинг оиласига товон пулини тўлашдан бош тортган.

Қашқадарё вилоят агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма қўмитаси ходимлари муштипар аёл аризасини атрофлича ўрганиб чиқдилар. Улар хўжаликдаги раҳбару мутахассислар, деҳқонлар билан суҳбатлашдилар. Шундан сўнг ҳаммаси ойдинлашди. Марҳумнинг турмуш ўртоғи ҳамда ёлғиз қизи Ғуласалга бир йўла тўланадиган 419 минг сўм ҳамда ойлик бериладиган товон пули ундирилди.

Яқинда Қашқадарё вилоят агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма қўмитасига муштипар аёлдан хат келди.

— Ҳурматли касаба уюшма ходимлари, дейилади унда. — Аризам мутахассис Х.Аширов томонидан синчиклаб ўрганиб чиқилди. Унинг саъй-ҳаракати, ташкилотчилиги туфайли оиламизнинг юзи ёруғ бўлди, товон пулини олдик. Беминнат ёрдам учун чин дилдан миннатдорчилик билдираман.

Самарқанд вилоят Нарпай туманидаги Бобур номли ширкат хўжалиги аъзоси Қ.Пардаевнинг ҳам аризаси касаба уюшма ходимлари томонидан ўрганиб чиқилди. У агроном-энтомолог вазифасида ишлаган. Кутилмаганда касб касаллигига чалинган. Вақт ўтиши билан мутахассис 2-гуруҳ ногирони бўлиб қолди. Шунга қарамай хўжалик раҳбарияти унга товон пулини тўламай келаётганди. Шикоят текширилди, адолат ўрнатилди. Қ.Пардаевга қарийб 95 минг сўм тегишли маблағ ундириб берилди.

Н.РАФИҚОВ,
«Ишонч» мухбири.

«ЭТАЛОН» ИШИГА УНУМ

Тошкентдаги «Эталон-ипак ўлчов асбоблари» заводида иш янгича ташкил этилганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Унда ипакчилик саноати машиналари учун бир минг икки юз турдан кўпроқ эҳтиёт қисм ишлаб чиқарилаётир.

Банкротга учраган корхонани «Ўзбек ипаги» уюшмаси ҳомийликка олганидан кейин мавжуд технологиялар такомиллаштирилди. Натижада маҳсулот сифати ошди.

Эндиликда заводда «Ўзнефтмаҳсулот» компанияси тизимидаги корхоналар учун ҳам ёқилғи ўлчов асбоблари, 12-32 литрли термослар тайёрланмоқда.

Йил бошидан буён корхонада 44 миллион сўмлик маҳсулот тайёрланди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан анча кўпдир.

«БАРАКАТ-ҚАНДОЛАТ» МАҲСУЛОТЛАРИ

Тўрткўл туманида қандолат, нон ва нон маҳсулотлари тайёрлашга ихтисослашган «Баракат- Қандолат» корхонаси иш бошлади.

Корхонанинг тўртта цехига Тошкентдан келтирилган ускуналар ўрнатилди. Бу ерда бир кеча-кундузда 2 тонна печенье, 1 тонна нон маҳсулотлари, 2 тонна қандолат, 1 тонна макарон тайёрланмоқда. Корхона 90 та савдо шохобчасини маҳсулот билан таъминлаяпти.

- Корхонамизда 50 киши ишлайди, - дейди жамоа раҳбари С.Султонов. - Уларнинг аксарияти уй бекалари эди. Тайёрлаётган маҳсулотларимиз харидорларга манзур бўлаётгани бизни қувонтиради.

ФАХРИЙЛАР САНАТОРИЙСИ

Тахиатош шаҳрида 75 ўринли санаторий яна фахрийларни қабул қила бошлади.

Илгари Тахиатош ГРЭСига қарашли бўлган санаторий Ўзбекистон Республикаси меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги тасарруфига ўтгач, бутунлай қайта таъмирланди.

- Замонавий тиббий ускуналар ўрнатилган физиотерапия, циркуляр душ, балчиқ ҳамда парафин билан муолажа қилиш хоналарида фахрийлар даволаниб, кўнгилли ҳордиқ чиқаришлари учун барча шарт-шароит муҳайё,- дейди санаторий бош шифокори Жумагул Алиева.

Санаторийнинг очилишига бағишланган тантанали маросимда Ўзбекистон Республикаси меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазири Оқилжон Обидов иштирок этди.

ТАШАББУС

Мирзачўл туманида бу йил кўчат ўтказиш ойлигида 2,5 миллион дона мевали ва манзарали дарахт ниҳоллари ўтказилди. Ҳайрли ташаббусда корхона-ташкилотлар қатори мактабларнинг ўқувчилари ҳам четда туришмади.

Туман ҳокимлигининг қарори билан ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларнинг фарзандлари ва ҳомиладор аёлларга ҳар куни туман марказий шифохонаси орқали бепул сут бериладиган бўлди. Бу ғамхўрликдан бугунги кунда 80 нафар бола ва 107 нафар ҳомиладор аёллар баҳраманд бўлишмоқда.

МЕҲНАТ ТАЪТИЛИДА

Андижон Давлат тиббиёт институтининг етакчи мутахассислари ёзги таътил пайтида вилоятнинг чекка қишлоқлари аҳолисини кўрикдан ўтказишда иштирок этишаётир.

Институт шифокорлари "Соғлом авлод учун" Давлат дастурида фаол қатнашаётир, - деди АДТИ ректори, профессор Мамазоир Хўжамбердиев "Туркистон-пресс" мухбирига. — Институтимизнинг 200 нафардан зиёд шифокорлари вилоят соғлиқни сақлаш бошқармасидаги ҳамкасблари билан барча туман ва шаҳарларга боришаётир. Бунда, айниқса, болалар ва ҳомиладор аёлларга алоҳида эътибор берилмоқда. Зарур ҳолларда касалларга Андижон тиббиёт институтининг кўп тармоқли клиникасига йўлланма бериляпти.

ХАЗИНА

Марҳамат туманидаги физика-математика фанлари чуқур ўқитиладиган мактаб-интернат жамоаси мактаб моддий техника негизини мустаҳкамлаш, истеъдодли ўқувчиларни рағбатлантириш, шунингдек кам таъминланган оилалар фарзандларига ёрдам кўрсатишга маблағ топаётир.

Мактаб боғида ва тажриба майдонида етиштирилаётган мева-сабзавотларни сотиш, қолаверса, мактаб устахонаси ва кичик корхоналарида кўрсатилаётган хизматлардан тушаётган маблағлар мазкур хайрли юмушларни бажаришга имкон бермоқда. Ўтган йили мактаб хазинасига шу ҳисобдан 4 миллион сўм тушган бўлса, жорий йилда бу рақам 5 миллион сўмни ташкил этди. Ҳа, қаловини топса қор ёнар, деб шуни айтадилар-да.

ҲОВУЗЛАР ТИКЛАНАДИ

Бухоро шаҳар ҳокимлигининг ташаббуси билан шаҳар меъморий мажмуига кирувчи ҳовузларни тиклаш ишлари бошлаб юборилди.

Ўтган асрнинг йигирманчи йиллари ўрталарида кўҳна Бухорода юздан зиёд ҳовуз бўлиб, шаҳар аҳолиси асосан шу ҳовузларнинг сувидан ичарди. Лекин кейинчалик бу ҳовузларнинг кўпчилиги эътибордан қолиб кетди. Эндиликда биринчи бўлиб Жўйбори Калон ва Волидаи Абдулазизхон мачитларини ўз ичига олган Жўйбор меъморий мажмуининг ҳовузи тикланмоқда. Айни пайтда ҳовузни тиклаш ишлари ниҳоясига етказилаётир.

Кейинги навбатда Говкушон мажмуининг Хўжаи Калон мачитидаги ҳовуз тикланади. Ушбу хайрли ишда шаҳар маъмуриятига корхоналар, фирмалар ва жамоат ташкилотлари яқиндан ёрдам кўрсатяпти.

МУРУВВАТ ЮКЛАРИ БЕМОРЛАРГА

Бухорога АҚШдан навбатдаги инсонпарварлик юки келтирилди. Каунтерпарт интернешнл "Инсонпарварлик ёрдами" дастурининг раҳбари Фотима Тошпўлатова ушбу ёрдам тақсимоти хусусида "Туркистон-пресс" мухбирига қуйидагиларни айтди:

- Озиқ-овқат маҳсулотларидан иборат ушбу адресли ёрдам асаб хасталикларидан азоб чекаётган беморлар даволанаётган махсус тиббиёт муассасаларига мўлжалланган. Хусусан, Бухородаги эркаклар ва аёллар мурувват уйлари, шунингдек Қоракўлдаги эркаклар мурувват уйига бундай ёрдам кўрсатилди.

Мурувват юкларининг катта қисми "Ойдин нури" аёлларни даволаш маркази, имкониятлари чекланган болаларни қўллаб-қувватлаш ва ҳимоялаш маркази ҳамда "Тадбиркор оила" уюшмасига берилди.

ЎзА, «Туркистон-пресс» ва «Ишонч» мухбирлари.

Хабарлар оқимидан

ОДАМЛАРНИНГ ТАШВИШ ВА ОРЗУ-ИНТИЛИШЛАРИ

(Боши 1-бетда).

учун қулай ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароит яратиб бериш масалалари барча даражадаги раҳбарларнинг, биринчи галда, ҳудудий ҳокимият ва бошқарув идоралари раҳбарларининг доимий диққат марказида туриши керак.

Шуни айтиш жоизки, кейинги пайтда мамлакатимизда кичик бизнес вакиллари ҳамда хусусий тадбиркорларнинг фаолияти анча кучайди.

Буни жорий йилнинг биринчи ярми мобайнида 26 минг 700 дан зиёд кичик ва ўрта бизнес корхоналари ташкил этилгани ҳам исботлайди.

Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,7 баробар кўп демакдир. Бундай натижага эришишда кичик ва ўрта бизнес корхоналарини рўйхатга олиш тартибларининг сезиларли даражада соддалаштирилгани, уларнинг фаолият кўрсатиш шароитларининг эркинлаштирилгани муҳим омил бўлмоқда.

Бугунги кун ҳолатига кўра, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган кичик ва ўрта бизнес корхоналари сони 200 мингдан ошиб кетди, улардан 168 минг 600 тасини микрофирмалар ташкил этади.

Тадбиркорликни ривожлантириш ҳисобидан қарийб 200 минг янги иш ўринлари яратилди, бу эса мўлжалимиздан 1,5 баравар кўпдир.

Кичик ва ўрта бизнес корхоналарининг ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқаришдаги улуши 31,6 фоиздан 33 фоизга ўсди.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликка кредитлар ажратиш тизими анча яхшиланди - ажратилган микрокредитлар ҳажми 2,5 баробарга кўпайиб, 18 миллиард сўмни ташкил этди. Ярим йил давомида 40,4 миллион АҚШ доллари миқдоридаги хорижий кредитлар ўзлаштирилди.

Ҳозир бу мақсадлар учун яна қўшимча равишда 270 миллион АҚШ доллари ҳажмидаги чет эл кредитлари ва грантларини жалб этиш бўйича чора-тадбирлар кўрилмоқда.

Шу билан бирга, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш йўлида ҳали бир қанча ҳал этилмаган муаммолар, тўрачилик, ўзбошимчалик, зўравонлик каби ғов-тўсиқлар мавжудки, бундан асло кўз юмиб бўлмайди.

Кичик бизнес ва тадбиркорлик соҳасидаги кечиктирмасдан ҳал қилиниши лозим бўлган энг муҳим вазифалар - бозор инфратузилмасини ривожлантириш, тадбиркорларнинг моддий-техника ресурсларидан, хомашё ва материаллардан фойдалана олиш имкониятини кенгайтириш, уларга зарур техника воситаларини етказиб бериш, майда улгуржи савдо ва сервис хизмати тармоғини яратиш билан боғлиқ масалалардир.

Бошқача айтганда, кичик ва ўрта бизнес субъектлари эҳтиёжларини таъминлашнинг ривожланган, замонавий тизимини яратиш лозим. Ва албатта, уларга банк хизмати кўрсатишни ҳар томонлама кенгайтириш ва яхшилаш, имтиёзли кредитлар ҳажмини кўпайтириш зарур. Бу масалалар қаторига кичик бизнес вакиллари ва тадбиркорлар томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг харидорларини топиш ва сотиш муаммосини ҳал этишни ҳам киритиш лозим.

Мен бугун барча раҳбарларнинг, биринчи ғалда, марказий ва маҳаллий ҳокимият вакилларининг, айниқса, вилоят ва туман ҳокимларининг диққатини яна бир масалага қаратмоқчиман.

Бу масала шундан иборатки, кўп жойларда номақбул одат тусига кириб қолган бир ҳолатга, яъни кичик ва ўрта бизнесга, умуман, тадбиркорликка соғин сигир, деб қарашдек бемаза ишларга бутунлай барҳам бериш керак.

Зарур иншоотларни қуриш ва таъмирлаш, жойларда ободонлаштириш ишларини амалга оширишдек олижаноб мақсадларни баҳона қилиб ҳар қайси маҳаллий раҳбарнинг тадбиркорлардан ўзбошимчалик билан ўлпон йиғишига, хайрия ишларини мажбуриятга айлантиришига асло йўл қўйиб бўлмайди.

Бундай ишларни, қонунчилик нуқтаи назаридан, тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнес субъектлари фаолиятига зўравонлик ва ғайриқонуний тарзда аралашиш, деб баҳолаш керак. Ўйлайманки, Адлия вазирлиги ва прокуратура идоралари бу масалаларда тартиб ўрнатиш бўйича жойларда барча чораларни кўради.

Мен биринчи навбатда жойлардаги ҳокимият идоралари вакилларини яна ва яна бир бор огоҳлантириб айтмоқчиманки, тадбиркорликни, кичик ва ўрта бизнесни ҳамма жойда ва ҳар томонлама ривожлантириш, унинг асосида тадбиркорларнинг ўрта синфини шакллантиришни тараққиётимизнинг ҳозирги босқичидаги энг муҳим вазифалар, деб қабул қилиш лозим. Бу бизнинг ҳам социал-иқтисодий, ҳам ижтимоий-сиёсий жиҳатдан жамиятни янгилаш, мана шу заминда яшаётган одамларнинг фаровонлигини таъминлашдек асосий стратегик мақсадларимизга эришишда бош йўналиш ва мустаҳкам таянчимиз бўлмоғи керак.

Ҳурматли йиғилиш қатнашчилари!

Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил бошида бўлиб ўтган мажлисида кўтарилган ўта муҳим, ҳал қилувчи бир масала бўйича қабул қилинган қарорларнинг бажарилиши хусусида алоҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Гап энг муҳим моддий ва табиий ресурсларни асраб-авайлаш, улардан тежамкорлик билан, оқилона фойдаланиш ҳақида бормоқда.

Аввало, шуни таъкидлаш керакки, агар ўтган йили сувдан фойдаланиш коэффициенти 0,66 ни ташкил этган бўлса, сув ресурсларидан самарали фойдаланиш борасида кўрилган чора-тадбирлар натижасида бу йил ушбу кўрсаткич 0,81 гача ўсди. Бошқача айтганда, бир гектар ерга сарфланадиган сув ҳажми республика бўйича ўрта ҳисобда 200 куб метрга қисқарди.

Сув билан таъминлашни яхшилаш ва сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш туфайли жорий йилда ўтган йилга нисбатан 463 минг гектар кўп ер суғорилгани ҳам эътиборга молик.

Хўжаликлараро каналлар, коллекторлар ва бошқа суғориш тармоқларини тозалаш ва таъмирлаш юзасидан белгиланган топшириқлар ҳам умуман бажарилмоқда.

Маълумки, мамлакатимизда ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш бўйича 2010 йилгача мўлжалланган Концепция - дастур ишлаб чиқилган. Уй-жой фондини газ ўлчаш ускуналари билан таъминлаш бўйича 2002-2004 йилларга мўлжалланган дастур ҳам қабул қилинган ва изчиллик билан амалга оширилмоқда.

Айни вақтда, текширишлар шуни кўрсатмоқдаки, жойларда сув ва ердан фойдаланиш борасида амалдаги қонунчиликни бузиш, шартнома мажбуриятларини бажармаслик, табиий ресурсларга хўжасизлик ва исрофгарчилик билан муносабатда бўлиш, улардан бошқа мақсадларда фойдаланиш, электр қуввати тармоқларига ўзбошимчалик билан уланиб олиш, лимит интизомини бузиш каби нохуш ҳоллар ҳамон учраб турибди.

Ўтган ярим йил мобайнида мамлакатимиз бўйича «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида»ги қонунни бузганлик учун солинган жарималарнинг ҳажми бўйича аввало Қорақалпоғистон Республикаси, Андижон ва Самарқанд вилоятлари ажралиб туради.

Шунингдек, Қорақалпоғистон Республикасида, Фарғона, Тошкент, Жиззах, Самарқанд ва Навоий вилоятларида ердан фойдаланишда қонунчиликни бузиш ҳоллари ҳам мавжуд эканини таассуф билан қайд этишга мажбурмиз.

Бундай мисолларни нефть маҳсулотлари ва табиий газдан фойдаланиш бўйича ҳам кўплаб келтириш мумкин. Ана шундай қонунбузарликлар учун республика бўйича 1 миллиард 700 миллион сўм миқдорида иқтисодий жазо чоралари кўрилган. Бу борадаги 224 та иш эса ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ва судларга оширилган.

Қашқадарё, Сурхондарё ва Сирдарё вилоятларида турар-жойларни газ ўлчаш, Қорақалпоғистон Республикаси, Андижон, Наманган, Сурхондарё ва Сирдарё вилоятларида эса сув ўлчаш асбоблари билан таъминлашда ҳам оқсоқликка йўл қўйилмоқда.

Вазирлар Маҳкамасининг табиий, минерал-хомашё ва ёқилғи-энергетика захираларидан тежамкорлик билан ва самарали фойдаланиш масалалари бўйича махсус тузилган комиссияси (К.Тўлаганов) бу масала юзасидан ҳукумат қабул қилган қарорларнинг ижроси қандай бажарилаётганини яна бир марта танқидий нуқтаи назардан кўриб чиқсин ва қабул қилинган чора-тадбирлар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасининг навбатдаги йиғилишига ҳисобот тайёрласин.

Азиз дўстлар!

Ҳозирги кунда юртимизда ғалла ўрими ниҳоясига етиб бормоқда. Бу йилги мавсум биз учун ниҳоятда баракали, ниҳоятда серҳосил бўлди, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз. Жами ғалла ҳосилимиз 4,7 миллион тоннадан ошди. Мамлакатимизнинг суғориладиган ерларида ўртача ҳосилдорлик гектарига 41,5 центнерни ташкил этди. Айниқса, Андижон вилоятида рекорд натижага эришилди - ҳар гектар ердан 75 центнердан хирмон кўтарилди, Наманган вилоятида - 46, Фарғона вилоятида - 45, Самарқанд вилоятида - 49 центнердан ҳосил олинди.

Миришкор деҳқонларимиз эришган мана шу мисли кўрилмаган ғалабага бугун юртимизда каттаю кичик - барча қойил қолмоқда, бу ҳақда фахру ғурур билан гапирмоқда. Бу ғалаба меҳнаткаш ўзбек халқининг нималарга қодир эканини ва нималардан фахрланишга ҳақли эканини яна бир бор намоён этмоқда. Лафзи ҳалол, мард ва танти деҳқонларимизнинг ғайрат-шижоати, олижаноб меҳнати билан ризқ-рўзимиз бўлмиш бошоқли дон етиштиришда ана шундай улкан натижа қўлга киритилмоқда, том маънода мамлакатимизнинг ғалла мустақиллиги таъминланмоқда.

Бугун мен шу юксак минбардан туриб, барча ғаллакорларимизга фидокорона меҳнати, Ватан равнақи йўлида амалга ошираётган эзгу ишлари учун бутун халқимиз номидан, шахсан ўз номимдан чуқур миннатдорлик изҳор этиш, самимий ташаккур билдиришни бурчим, деб биламан.

Бугун бу соҳада эришилган натижаларни сарҳисоб қилар эканмиз, биз олдимизга қўйган аниқ стратегик вазифамиз - яъни, мамлакатимиз ва халқимизни ўз ғалламиз, ўзимизнинг нонимиз билан таъминлашдек тарихий вазифа муваффақият билан бажарилганини эътироф этишимиз зарур.

Бу айни вақтда халқимиз фаровонлигини ошириш билан боғлиқ кўплаб муаммоларни ҳал қилишнинг ягона йўлидир.

Табиийки, бу ҳақда гапирганда, бу улкан ютуқ замирида нима ётибди, деган савол туғилади. Бугун биз қўлга киритган бу юксак натижалар асосида энг аввало қишлоқ ҳаётини янгилаш, қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни амалга ошириш борасидаги ҳар томонлама чуқур ўйланган сиёсат мужассам, десам, ўйлайманки, кўпчилик бу фикрга қўшилади.

Шуни аниқ айтиш мумкинки, бугунги кунда бепоён далаларда ризқ-рўз ундираётган деҳқон ва фермерларнинг фикри-зикри ўзгармоқда, уларнинг ерга, меҳнатга муносабати, умуман дунёқараши ўзгармоқда. Улар биринчи навбатда ернинг ҳақиқий эгасига, мулкдор сифатида ўз меҳнати ва етиштирган маҳсулотининг эгасига айланмоқда. Қишлоқ жойларда юз бераётган ўзгаришларнинг асл маъно-моҳияти ҳам мана шунда, деб айтсак, асло хато бўлмайди.

Шу муносабат билан биз, ҳаммамиз эски замондан сақланиб келаётган бир қолипдаги, айтайлик, «Фалон туманнинг деҳқонлари ва хўжаликлари ғалла етиштириш бўйича давлат режасини муваффақият билан адо этди - мамлакат омборларига мана бунча тонна ғалла топширилди» қабилидаги сийқаси чиқиб кетган ифодалардан воз кечишимиз зарур.

Ҳозирги кунда давлат, қишлоқ хўжалиги корхонаси ва деҳқон, фермерлар ўртасидаги муносабатлар фақат шартнома асосига қурилмоқда ва қурилиши шарт. Маълумки, шартноманинг икки тури бор. Биринчиси - давлат билан хўжалик ўртасида давлат эҳтиёжлари учун қишлоқ хўжалиги маҳсулотини муайян миқдорда сотиб олиш тўғрисидаги контрактация шартномаси. Шартнома муносабатларининг иккинчи шакли эса - бу ширкат хўжалигининг оилавий пудратчи ва фермер билан тузадиган шартномасидир.

Биринчи турдаги шартнома асосида бир томондан давлат, иккинчи томондан хўжалик маълум мажбурият ва кафолатларни ўз зиммасига олади. Хўжаликлар ана шу шартномани бажариш устида ишлайди, давлат эса, ўз навбатида, шартнома бўйича ўзининг мажбуриятларини аниқ бажариши - хўжалик ёки фермерни техника ва минерал ўғитлар билан таъминлаши, етиштирилган маҳсулотни сотиб олиши, шартнома асосида топширилган ҳосилнинг пулини тўлиқ ва ўз вақтида тўлаши керак.

Бу ўринда муаммонинг бошқа бир жиҳати киши эътиборини ўзига тортади. Шўро даврида давлат манфаатлари доимо ҳамма нарсадан устун бўлиб келган. Ана шу эски асорат таъсири туфайли бугунги кунда хўжалик билан тузилган контрактация шартномасининг бажарилишини текширувчи нозирлар керагидан ортиқ даражада кўпайиб кетган. Давлат ҳокимияти ва давлат тузилмаларининг ҳокимликлардан тортиб текширувчи органларгача - ҳаммаси шу иш билан банд.

Лекин, айтинглар-чи, иккинчи турдаги - хўжалик билан оилавий пудрат вакили ўртасида тузиладиган шартноманинг сўзсиз бажарилишини ким назорат қилади? Бу савол замирида кўп масала бор.

Ҳосилнинг тақдири, яъни биз керакли миқдордаги ғаллага, пахтага, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларига эга бўламизми, йўқми - бу масала айнан ана шу шартномаларнинг бажарилишига, бир томондан хўжалик - ширкат, иккинчи томондан эса пудратчи ўз зиммасига олган барча мажбуриятларини тўлиқ адо этишига боғлиқ эканини унутмаслигимиз керак.

Шунинг учун ҳам бугунги кунда шартномавий муносабатларнинг айни мана шу шакли энг муҳим аҳамият касб этмоқда. Ўз меҳнати билан ҳосил етиштирадиган одамларнинг иқтисодий манфаати ва рағбатини айни мана шу омил белгилайди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Шу боис бугун хўжаликдаги ички шартномаларнинг тузилишига хўжакўрсин учун, қуруқ расмиятчилик билан қарамаслик керак. Пудратчиларнинг шартномавий мажбуриятларнинг мазмуни ва аҳамиятини билмаслиги, уларнинг бажарилишини етарли даражада назорат қилмаслик каби нохуш ҳолатларга асло бефарқ бўлмаслигимиз керак.

Айниқса, хўжаликларнинг ўз зиммасига олган шартномавий мажбуриятларга риоя этмаслигига мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Бу масалани мазкур шартномаларни қайд этадиган Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлигининг ҳудудий бошқармаларигина эмас, балки биринчи галда адлия органлари қаттиқ назорат остига олишлари зарур.

Бир нарсани чуқур англаб, қулоғимизга қуйиб олишимиз даркор. Агарки қайси хўжалик жорий мавсумда оилавий пудратчиларнинг ишончини йўқотса, ўзи учун келаси йил ҳосилини ва умуман истиқболини йўқотади, деган тушунча қатъий қоидага айланиши керак.

Шу муносабат билан вилоят ва туманлардаги раҳбарлар, биринчи навбатда туман ҳокимлари шартнома мажбуриятларининг бажарилишини қаттиқ назорат қилишлари керак. Токи ҳар бир оилавий пудратчи, ҳар бир фермер етиштирилган ҳосилдан ўз улушини сўзсиз олсин.

Бу билан раҳбар - ҳоким савоб ишга қўл уради, адолатни таъминлашга хизмат қилади, охир-оқибатда унинг одамлар ўртасида обрў-эътибори ортади.

Ҳурматли дўстлар!

Барчангизга маълум, биз иккинчи чақириқ Олий Мажлиснинг биринчи сессиясида янги мингйиллик бўсағасида туриб, жамиятимизни янгилаш ва ислоҳ қилиш борасидаги стратегиямизни ишлаб чиқар эканмиз, ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, ҳаётимизнинг барча жабҳаларини эркинлаштириш йўлини ўзимиз учун аниқ-равшан белгилаб олган эдик.

Ҳозирги кунда эркинлаштириш жараёни, ўз мазмун-моҳиятига кўра, бугун биз мамлакатда амалга ошираётган барча ўзгаришларни боғлаб турувчи ўзига хос занжир вазифасини ўтамоқда.

Бу эзгу мақсадни амалга ошириш, унинг ҳуқуқий асоси ва амалий механизмини яратиш учун мамлакатимизда 2000 йилдаёқ сиёсий соҳада, давлат қурилиши ва бошқаруви, иқтисодий, маънавий, суд-ҳуқуқ, ташқи сиёсат ва хавфсизликни таъминлаш соҳаларида ислоҳотларни эркинлаштириш бўйича Дастур ишлаб чиқилган ва қабул қилинган эди. Ана шу Дастурда зикр этилган йўналишларнинг ҳар бири бўйича белгиланган чора-тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини назорат қиладиган махсус ишчи гуруҳлари тузилган.

Дастур ижросининг биринчи босқичида аввало амалдаги тегишли ҳуқуқий базани танқидий нуқтаи назардан баҳолаш, сиёсий, иқтисодий ва маънавий соҳаларда эркинлаштириш жараёнларини амалга оширишни таъминловчи мустаҳкам ҳуқуқий ва меъёрий асосларни ишлаб чиқиш ва шакллантиришга эътибор қаратилди.

Бугунги кунда биринчи галда ана шу муаммолар ечимига қаратилган, янги қабул қилинган ўнлаб қонунларни санаб ўтишимиз мумкин.

Шу билан бирга, амалдаги қонун ҳужжатларига фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, хусусий мулкни ва тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланадиган шахсларни ҳимоя қилишга қаратилган кўплаб ўзгартиришлар киритилди. Ислоҳотларни чуқурлаштириш ва жамиятимиз ҳаётининг кўплаб соҳаларини ҳар томонлама эркинлаштириш талабларидан келиб чиққан ҳолда, Жиноят, Жиноят-процессуал, Фуқаролик-процессуал, Хўжалик-процессуал кодексларида белгиланган кўпгина нормалар амалда қайтадан кўриб чиқилди.

Мен шу ўринда суд-ҳуқуқ соҳасида чуқур ўзгаришлар рўй берганини алоҳида таъкидламоқчиман. Судлар ва прокуратура ҳақида, суд қарорлари ва бошқа органлар қарорларининг ижроси бўйича янги қонунлар қабул қилинибгина қолмай, фуқаролик ишлари ва жиноий ишлар бўйича алоҳида судлар тузиш орқали судларни ихтисослаштириш чора-тадбирлари ҳам амалга оширилди.

Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишни кучайтириш, судлов жараёнининг барча босқичларида прокурор ва адвокатнинг тенглиги, хўжалик судларида хўжалик низоларини кўриб чиқишда томонларнинг ҳуқуқларини таъминлаш, одил судловнинг сифати ва тезкорлигини ошириш, жазолар, айниқса иқтисодий жиноят учун белгиланган жазолар тизимини эркинлаштиришга қаратилган суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислоҳотларни чуқурлаштириш бўйича белгиланган чора-тадбирлар изчил амалга оширилмоқда.

Сиёсий ва давлат қурилиши соҳаларида эркинлаштиришни жорий этишга қаратилган чора-тадбирлар доирасида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи - маҳалланинг ҳуқуқларини кенгайтиришга, унинг жамият ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини оширишга хизмат қиладиган «XXI аср маҳалласи» концепцияси ишлаб чиқилди. Фуқароларнинг ижтимоий ва сиёсий фаоллигини кучайтириш, инсон ҳуқуқларига риоя этишнинг миллий мониторинг тизимини мустаҳкамлаш бўйича ишлаб чиқилган чора-тадбирлар ҳаётга татбиқ этилмоқда.

Ўтган йиллар давомида иқтисодий соҳада ислоҳотларни чуқурлаштириш ва эркинлаштириш борасида ҳам хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий фаолиятдаги эркинликларини кенгайтириш, хусусий бизнеснинг ҳуқуқий кафолатларини янада мустаҳкамлаш ва манфаатларини ҳимоялашни кучайтириш, ташқи иқтисодий фаолият ва валюта сиёсатини эркинлаштиришга қаратилган кенг кўламли тадбирлар амалга оширилди.

Айниқса, шу йил бошида Халқаро валюта жамғармаси мутахассислари билан яқин ҳамкорликда Мониторинг дастури ишлаб чиқилгани ва 2002 йилнинг 1 январидан 30 июнигача бўлган даврдаги иқтисодий ва молиявий сиёсат масалалари бўйича Меморандум имзолангани иқтисодиётни эркинлаштириш жараёнларини янада чуқурлаштириш йўлида қўйилган мантиқий ва қонуний қадам бўлди.

Ҳозирги пайтда биз иқтисодий ва молиявий сиёсат масалалари бўйича Меморандумда белгиланган ўттиздан ортиқ вазифа ва мажбуриятларнинг барчасини амалда бажардик, деб аниқ айтишимиз мумкин.

Хусусан, миллий валютамиз билан нақд хорижий валютанинг алмашув курсини унификация қилиш борасидаги ўзгаришларни алоҳида қайд этиб ўтиш лозим. Аввало, мамлакатимиз бўйича кенг миқёсда валюта алмашув шохобчалари тармоғи барпо этилди. Бундай шохобчаларда хорижий валютани сотиб олиш учун аввал жорий этилган барча чеклашлар бекор қилинди. Бир йўла сотиб олиш мумкин бўлган нақд хорижий валютанинг энг кўп миқдори Меморандумда кўзда тутилганидан ҳам юқорироқ даражада (1500 доллар) қилиб белгиланди.

Бир сўз билан айтганда, ўтган ярим йил ичида нафақат ташқи савдо ва валюта сиёсатини, умуман иқтисодиётни эркинлаштириш, алмашув курсларини унификация қилиш борасида жиддий қадамлар қўйилди.

Халқаро валюта жамғармасининг июнь ойи ўрталаридан бошлаб Ўзбекистонда фаолият кўрсатаётган миссияси Дастурнинг барча моддалари ва аниқ мақсадга қаратилган кўрсаткичлари бажарилганини қайд этди.

Шунингдек, 2002-2003 йилларда амалга ошириладиган ва Халқаро валюта жамғармаси ҳамда бошқа халқаро молия ташкилотларининг ресурслари билан қўллаб-қувватланиши мумкин бўлган иқтисодий дастурнинг асосий моддалари мазкур жамғарма мутахассислари билан биргаликда жорий йилнинг ўзидаёқ ишлаб чиқилиши ҳақида ҳам келишиб олинди.

Иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш ва иқтисодиётни эркинлаштириш соҳасида биринчи ярим йиллик ичида республика ҳукумати томонидан амалга оширилган чора-тадбирлар нуфузли халқаро молия ташкилотлари, кўпгина иқтисодий ривожланган давлатларнинг ҳукуматлари томонидан юқори баҳоланмоқда.

Ҳурматли мажлис қатнашчилари!

Иқтисодий ислоҳотларимизни чуқурлаштириш йўлида бошлаган барча ишларимизни давом эттириш, уларни мантиқий якунига етказиш зарурлиги ҳақида гапириб ўтириш ортиқча, деб ўйлайман. Бугунги имкониятдан фойдаланиб, бу ишни янада чуқурлаштиришнинг баъзи принципиал йўналишлари ҳақида тўхталиб ўтмоқчиман.

Маълумки, иқтисодиётни эркинлаштириш, корхоналарнинг эркин иқтисодий фаолият юритиш имкониятларини кенгайтириш бир томондан, давлатнинг бошқарув ролини кескин чеклашни, иккинчи томондан эса, хўжалик юритувчи субъектларнинг мустақиллигини кенгайтиришни, улар учун ўзлари ишлаб топган маблағларни ишлатишда янада кўпроқ эркинлик ва имкониятлар яратишни талаб этади.

Содда қилиб айтганда, хўжалик ва корхоналарга бу масалада енгиллик бериш, уларнинг елкасидаги солиқ юкини камайтириш лозим. Илгариги, яъни маъмурий-режалаштириш тизим шароитида, давлат мулки тўлиқ ҳукмрон бўлган даврда давлатнинг фискал функциялари, яъни мажбурий ундириб олиш вазифаларини кучайтиришга катта аҳамият берилар эди. Бу тизим солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар орқали давлат хазинасига имкон қадар кўпроқ маблағ йиғишга ҳаракат қиларди, кейинчалик эса, бу маблағларни тақсимлаш, аниқроғи, гўёки давлат манфаатларидан келиб чиққан ҳолда, қайта тақсимлаш билан шуғулланар эди.

Бугунги кунда республика бирлашган бюджетига ана шундай тўловлар улуши ялпи ички маҳсулот ҳажмида амалда 35 фоиздан зиёдни ташкил этмоқда.

Ҳолбуки, дунё тажрибасида бюджетга тўланадиган солиқ тўловларининг мақбул нормалари аллақачон шаклланиб бўлган. Масалан, бундай нормалар Америка Қўшма Штатларида 26,1 фоизни, Японияда 22,6 фоизни, Германияда эса 29,2 фоизни ташкил этади. Иқтисодий ривожланган бошқа давлатларда ҳам шунга ўхшаш ҳолни кўриш мумкин. Бунинг устига, маълумки, агар тўлов ҳажми ана шу чегарадан ошадиган бўлса, одатда ишлаб чиқариш суръати ва ялпи ички маҳсулот ҳажми ўз-ўзидан пасайиб кетади.

Шунинг учун Вазирлар Маҳкамаси умумиқтисодиёт комплексига (Р.Азимов) Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ва барча манфаатдор тузилмалар билан биргаликда 2003 ва кейинги йиллар учун давлат бюджети лойиҳаларини ишлаб чиқишда эски замондан кучини йўқотмай келаётган ёндашув ва қолиплардан воз кечиш, биринчи навбатда, фойдадан олинадиган солиқ ставкаларини пасайтириш, умуман солиқ юкини камайтириш бўйича таклифлар киритиш вазифаси топширилади.

Биз ҳозирги вақтда давлат мулки асосида фаолият кўрсатаётган корхоналар ва умуман иқтисодиётимиздаги давлат сектори қанчалик самарали ишлаётганини танқидий нуқтаи назардан кўриб чиқишимиз керак.

Бугунги кунда давлат сектори 937 та давлат корхонаси, шунингдек, 2 минг 434 та акциядорлик жамияти ва 394 та масъулияти чекланган жамиятларнинг пай ва улушларидан иборат.

Давлат сектори нефть, газ саноати, электроэнергетика ва кимё саноати каби тармоқларда, транспорт, алоқа ва коммуникация тизимида салмоқли ўрин тутади. Кўпгина корхоналар, компаниялар, корпорация ва уюшмаларнинг устав жамғармасида ҳам давлатнинг улуши анчагина катта қисмни ташкил этади.

Келинг, мана шу ҳолат бугунги кунда ўзини қанчалик оқлаяпти, деган саволга жавоб бериб кўрайлик. Айтиш керакки, кўпгина соҳалардаги корхоналарнинг сармояси ва таркибий тузилишида давлат улушининг ҳаддан зиёд юқори бўлиши уларни бошқаришни мураккаблаштириб юбормоқда, мутлақо кераксиз бошқарув тузилмаларининг корхоналар хўжалик фаолиятига ўринсиз аралашуви зарарли оқибатларга олиб келмоқда.

Кўпинча компаниялар, корпорациялар, уюшмалар ва шунга ўхшаш хўжалик юритувчи бирлашмаларнинг раҳбарлари ўз қўлида давлат улуши ва акцияларни тўплаб олиб, эски маъмурий-буйруқбозлик асосидаги бошқарув усулларидан фойдаланган ҳолда, хусусийлаштириш жараёнларини сунъий равишда секинлаштириб, корхоналарнинг иқтисодий эркинлигини чеклаб қўймоқда, ташаббус ва тадбиркорлик ривожига, иқтисодиётни эркинлаштириш жараёнини чуқурлаштиришга йўл бермаяпти.

Бундай номақбул ҳолатларга барҳам бериш учун уларни синчиклаб ўрганиш керак. Корхоналар ва хўжалик бирлашмаларининг активларида давлат улушини сақлаб қолишнинг энг мақбул мезонлари ва ўлчовларини аниқ белгилаб қўйиш вақти келди.

Стратегик аҳамиятга эга бўлмаган акциядорлик жамиятларида давлат улушини сақлаб туришнинг умуман ҳожати йўқ. Бу улушни фонд бозорида, жумладан, салоҳиятли хорижий инвесторларга пайсалга солмай сотишни ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, бугунги кунда давлат корхоналари нодавлат корхоналар билан рақобатга дош бера олмаяпти. Зарар кўриб ишлаётган ва самарадорлиги паст корхоналарнинг аксарияти айнан давлат корхоналари ёки давлат улуши юқори бўлган акциядорлик жамиятлари экани ҳам буни амалда тасдиқлаб турибди.

Агар зарар кўриб ишлаётган корхоналарнинг умумий миқдорига нисбатан олиб қарайдиган бўлсак, бунда давлат улушига эга бўлган корхоналар 57 фоизни ташкил этади ва барча зарарларнинг 95 фоизи айнан шуларнинг ҳиссасига тўғри келади.

«Ўзбекчармпойабзали» уюшмаси таркибидаги, давлат улуши бўлган барча корхоналарнинг қарийб 59 фоизи зарар кўриб ишлаётган, иқтисодий ночор ва тўлов қобилиятига эга бўлмаган корхоналар ҳисобланади.

Мана шундай корхоналарнинг ҳар учтадан биттаси «Ўзпаррандасаноат», «Ўзозиқовқатсаноат», «Ўзқурилишматериаллари», «Ўзгўштсутсаноат» уюшмалари, «Ўзбекенгилсаноат» компаниясига тегишлидир.

Ўз-ўзидан савол туғилади: бу корхоналар нима ҳисобидан кун кўрмоқда, улар келтираётган зарарни ким қопламоқда? Нима учун бундай корхоналарни қўллаб-қувватлашни, молиявий соғломлаштиришни, бюджетга ва бюджетдан ташқари фондларга тўловлар бўйича, олинган кредитлар бўйича қарзларнинг муддатини чўзиш ва қарзлардан кечиш каби масъулиятни давлат ўз зиммасига олиши керак?

Ҳолбуки, бундай аҳволнинг сабаблари аниқ. Аввало, бу корхоналарнинг бозор иқтисодиёти шароитлари ва талабларига мослаша олмагани, чет мамлакатларнинг маблағ ва технологияларини олиб келишга қурби етмагани, катта ҳажмдаги ишлаб чиқариш майдонлари ва ишлатилмасдан занглаб ётган қувватлар масаласини ҳал этишни хоҳламаслиги, ўзим фойдаланмасам ҳам бошқага бермайман, деб оёғини тираб туриб оладиган, эскича фикрлайдиган раҳбарлардан воз кечмаслигимиз шундай вазиятнинг келиб чиқишига сабаб бўлмоқда.

Лўнда қилиб айтганда, бундай ҳолатнинг бош сабаби - бу корхоналарда ҳақиқий хўжайиннинг йўқлиги, реал иқтисодий омил ва усулларнинг ишга солинмаганидир.

Энг ёмони, бундай корхоналарни банкрот, деб эълон қилиш жараёни ҳам ниҳоят даражада суст бормоқда. Буни ўтган давр мобайнида ана шундай корхоналардан бор-йўғи 149 таси тугатилгани ҳам исботлаб турибди.

Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлигига (Р.Азимов), Давлат мулки қўмитаси, Иқтисодий ночор корхоналар масалалари бўйича қўмитага, Молия вазирлиги, Вазирлар Маҳкамасининг тегишли комплексларига барча давлат корхоналарини атрофлича инвентаризация қилиш ва 1 сентябргача бўлган муддат ичида рентабеллиги паст, зарар кўриб ишлаётган корхоналарни тугатиш, уларни акциялаштириш ва бошқа мулк шаклларига ўтказиш бўйича аниқ дастур ишлаб чиқиш ва Вазирлар Маҳкамасига тақдим этиш вазифаси топширилсин.

Адлия вазирлиги Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги, Олий хўжалик суди, Иқтисодий ночор корхоналар масалалари бўйича қўмита, Молия вазирлиги ва бошқа манфаатдор тузилмалар билан биргаликда бир ой муддатда «Корхоналар банкротлиги тўғрисида»ги қонуннинг янги таҳрирдаги лойиҳасини киритсин.

Ҳурматли мажлис қатнашчилари!

Биз бугун бюджет маблағларидан нечоғли самарали фойдаланилаётгани тўғрисидаги масалага ҳам жиддий қарашимиз керак.

Шуни таъкидлаш лозимки, кейинги йилларда давлат харажатлари таркиби сезиларли даражада ўзгарди. Бюджет тўловларини аниқ мақсадлар сари йўналтириш тамойили кучайди. Бугунги кунда давлат бюджети умумий харажатларининг 45 фоизидан кўпроғи ижтимоий соҳа ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишга қаратилмоқда.

Маълумки, ижтимоий аҳамиятга эга бўлган стратегик инвестиция лойиҳаларини амалга оширишда бюджет маблағлари муҳим ўрин тутади. Кейинги 7 йил давомида инвестицияларга сарфланган харажатларнинг бюджет харажатларидаги ҳиссаси тахминан 18 фоизни ташкил этиб келмоқда.

Марказлаштирилган инвестицияларнинг қарийб учдан бир қисми Кадрлар тайёрлаш миллий дастурига биноан академик лицейлар ва касб-ҳунар коллежларининг қурилиши ва уларни реконструкция қилишни молиялаштиришга йўналтириляпти. Шунингдек, ерларнинг ирригация ва мелиорация ҳолатини яхшилашга ҳам катта маблағ сарфланмоқда.

Шундай бўлса-да, бугун биз давлат маблағларини оқилона сарфлашнинг энг мақбул таркибига эгамиз, деб айта олмаймиз. Текширишлар шуни кўрсатяптики, бюджет маблағларини сарфлашда қўпол хато-камчиликларга йўл қўйилмоқда, баъзи ҳолларда бюджетдаги молия маблағлари мақсадли ишлатилмаяпти, пул маблағлари ва моддий ресурслар

БИЛАН ЯШАШ ФАОЛИЯТИМИЗ МЕЗОНИГА АЙЛАНСИН

ноқонуний ўзлаштириб юборилмоқда, энг ёмони, давлат маблағларидан тежамкорлик билан, унумли фойдаланишни рағбатлантириш чоралари ишга солинмаяпти. Биргина ўтган йилнинг ўзида қарийб миллиард сўмлик ана шундай қонунбузарлик ҳолатлари аниқланган ҳам шундан далолат беради.

Марказлаштирилган инвестициялардан хўжасизларча фойдаланилаётгани ҳақида ҳам қатор мисоллар келтириш мумкин. Кўп ҳолларда муайян объектларни қуришдан олдин уларнинг қанчалик зарурлиги, мақсадга мувофиқлиги чуқур таҳлил этилмайди. Кўпинча улар фақат кўз-кўз қилиш учунгина қурилмоқда.

Қурилиш ишларини белгиланган муддатларда бажармаслик қоидага айланиб қолгани, қурилишлар нархи, яъни смета қийматининг ошиб кетиши, маблағларнинг талон-торож этилиши, тугалланмаган қурилишлар сонининг кўпайиши ва шунга ўхшаган барча номаъқул ҳолатлар кредиторлик қарзларининг асоссиз равишда кўпайиб кетишига олиб келмоқда.

Бугун тан олишимиз керакки, қурилиш соҳасини ислоҳ қилиш ишлари қониқарсиз аҳволда. Ахир, пудратчини танлаш бўйича натижаси олдиндан маълум бўлган хўжакўрсинга тендерларни ўтказиш - бу қип-қизил кўзбўямачилик эмасми?

Пудратчи ва буюртмачи ўртасидаги шартнома мажбуриятларини бажаришга ҳам расмиятчилик билан, юзаки ёндашилмоқда. Мисол учун, топширилаётган иншоотларнинг қиймати белгиланган даражадан қимматлашиб кетган ҳолларда ортиқча сарфланган маблағ давлат манбалари ҳисобидан эмас, пудратчининг ўзи томонидан яъни киссасидан тўланиши керак, аммо амалда бундай бўлмаяпти.

Энг ёмони, бундай ишлар учун ҳеч ким жавоб бермаяпти. Мен, Вазирлар Маҳкамаси комплекслари раҳбарларидан, аввало Бош вазирнинг биринчи ўринбосари К.Тўлагановдан бундай ҳолатларга зудлик билан барҳам беришга, бу борада қаттиқ тартиб ўрнатишга қаратилган зарур чораларни кўришларини кутаман.

Молия вазирлиги тегишли идоралар билан биргаликда бир ой муддатда 2002 йилда ва 2005 йилгача бўлган давр давлат харажатларини қисқартириш дастурини ишлаб чиқиб, Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

Бунда харажатларнинг ҳажми ва таркибини энг мақбул шаклга келтириш, давлатнинг мақсадли фондларига тегишли маблағларнинг сарфланиши устидан самарали назорат ўрнатиш, молиялаштиришнинг бюджетдан ташқари манбаларини кенгайтириш, бюджет ташкилотларининг бюджет ресурсларидан унумли фойдаланишдан манфаатдорлигини ошириш кўзда тутилсин.

Шу билан бирга, Макроиқтисодиёт ва статистика вазирлиги манфаатдор вазирлик ва идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда 2002 йилнинг 1 ноябригача қурилиш объектлари ҳолатини тўлиқ инвентаризациядан ўтказиб, уларнинг устуворлигини, иқтисодий самарадорлиги ва ижтимоий аҳамиятини, тугалланмаган қурилишларни сезиларли тарзда қисқартиришни ҳисобга олган ҳолда, 2003-2005 йилларга мўлжалланган Инвестиция дастурини шакллантириш бўйича таклифлар киритсин.

Қадрли дўстлар!

Иқтисодиётимиз тараққиётининг биринчи ярим йилликдаги натижаларини сарҳисоб қилар эканмиз, хорижий сармояларни жалб этиш ва улардан самарали фойдаланиш масаласига қисқача тўхталиб ўтиш лозим, деб ўйлайман. Бу вазифанинг нечоғли аҳамиятли эканини исботлаб ўтиришга зарурат бўлмаса керак.

Бугунги кунда мамлакатимизда умумий қиймати 3,6 миллиард долларлик 109 та устувор инвестицион лойиҳа, жумладан, 725 миллион долларлик 38 та тўғридан-тўғри хорижий инвестиция жалб этилган лойиҳа амалга оширилмоқда.

Агар 2001 йили 824 миллион долларлик, жумладан, 108 миллион долларлик тўғридан-тўғри жалб этилган инвестиция ўзлаштирилган бўлса, жорий 2002 йилда 905 миллион, жумладан, 183 миллион долларлик тўғридан-тўғри жалб этилган инвестиция ўзлаштирилиши кўзда тутилмоқда. Ўсиш суръати тегишлича 110 фоиз ва 1,7 баробарни ташкил этади.

Инвестицияларнинг катта қисми нефть-газ ва текстиль саноатига тўғри келмоқда. Таассуфки, электротехника, кимё саноати, қурилиш материаллари, машинасозлик, истеъмол моллари ишлаб чиқариш соҳаларига хорижий инвестиция жалб қилиш имкониятлари етарлича ишга солинмаяпти.

Шуни яна афсус билан айтиш керакки, жами хорижий инвестицияларнинг қарийб учдан икки қисми фақат Тошкент шаҳрига, шунингдек, Самарқанд, Андижон ва Тошкент вилоятларига тўғри келмоқда.

Ҳозирга қадар 21 та туманда хорижий шериклар билан бирорта ҳам корхона тузилмаган. Вилоятлар, туманлар, тармоқларнинг концерн ва компаниялар раҳбарлари нега бу тўғрида бош қотиришмаяпти - бу ҳақда алоҳида гаплашиб олиш лозим.

Ўйлайманки бундай номақбул ҳолатларни ва умуман ишлаб чиқараётган маҳсулотларимизни экспорт қилиш режаларининг бажарилишини тўққиз ойлик якунлари билан биргаликда алоҳида кўриб чиқишимиз зарур.

Ҳозир Ўзбекистонда хорижий сармоя жалб этилган қарийб 2 минг корхона иш юритмоқда. Уларнинг 69 таси ўтган ярим йилда ташкил этилган.

Биринчи ярим йилликда 1 минг 250 та корхона бевосита ишлаб чиқариш билан машғул бўлгани ҳолда уларнинг фақат учдан бир қисмигина ўз маҳсулот ва хизматларини экспорт қила олди. Ўйлайманки, бу рақамлардан тегишли хулоса чиқариб олиш қийин эмас.

Инвестиция лойиҳаларининг техникавий-иқтисодий асоси сифатсиз тайёрланиши, уларнинг паст даражада экспертиза қилиниши, тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришда четдан олиб келинадиган хомашё ва бутловчи қисмларнинг салмоғи катта экани бу борадаги асосий камчиликлардир. Шунингдек, ишлаб чиқарилган маҳсулотни сотиш бўйича аниқ мақсадга қаратилган маркетинг тадқиқотлари ўтказилмаслиги, лойиҳа тайёрлаш жараёнида шерик томонлар ўз зиммасига олган мажбуриятларнинг бажарилишини назорат остига олмаганлари сабабли хорижий сармоя иштирокида ташкил қилинган кўплаб корхоналар ишламай турибди. Такрор айтаман, бунга асло йўл қўйиб бўлмайди.

Бу соҳа учун масъул бўлган Бош вазир Ў.Султонов тез фурсатда мазкур муаммоларни ижобий ҳал этиши, чет эл инвестициялари иштирокида барпо этилган корхоналар фаолиятининг самарадорлигини таъминлайдиган тегишли чора-тадбирларни кўриши зарур.

Қадрли дўстлар!

Бугунги кунда мамлакатимиз иқтисодиёти учун ўзимизда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларни экспорт қилиш, тўлов баланси ва миллий валюта курсининг барқарорлигини таъминлаш нечоғли ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканлиги ҳақида гапирар эканмиз, истеъмол молларини юртимизга олиб кириш билан боғлиқ ишлар, аниқроғи, бизнинг бу масалага муносабатимиз ҳақида алоҳида айтиб ўтишим керак.

Табиийки, мамлакатимизга юқори сифатли, ҳақиқатан ҳам катта истеъмол талабига эга бўлган товарларни олиб кираётган чет эл фирмалари, воситачи ва тижорат ташкилотларига бизнинг ҳеч қандай эътирозимиз йўқ.

Фақат бу соҳада бозор иқтисодиётининг ҳаракатлантирувчи кучи бўлмиш рақобат қонунлари ишлаши, яъни у ўзимизники бўладими, хориженикими, бундан қатъи назар, аҳоли учун ҳар жиҳатдан мақбул ва сифатли товарларга кенг йўл очиш керак.

Шу билан бирга, аҳолимизнинг баъзи бир вакиллари томонидан мамлакатимиз ташқарисидан олиб келинаётган сифатсиз, усти ялтироқ, ичи қалтироқ маҳсулотларга қандай муносабатда бўлинаётганига ҳам бефарқ қарашимиз қийин.

Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, бизнинг буюм бозорларимизга, биринчи навбатда Тошкент шаҳри бозорларига жиноий каналлардан фойдаланган ҳолда ғайриқонуний контрабанда йўли билан маҳсулот олиб кириш оқибатида четдан сифатсиз моллар келиши тобора ортиб бормоқда.

Тан олиш керакки, бундай ярамас ишлар порахўр кимсалар томонидан, кўпгина ҳолатларда ҳокимият тузилмаларида, божхона ва солиқ идораларида ўрнашиб олган, ана шу ноқонуний савдода ўз манфаатига эга бўлган, тушган даромаддан улуш олиб турадиган баъзи мансабдор шахслар томонидан, минг афсуски, қўллаб-қувватланмоқда ва хаспўшланмоқда.

Бир нарсани аниқ-равшан айтиш керак - биз чет эллардга бориб мол олиб келадиган, майда тижорат билан шуғулланадиган фуқароларнинг фаолиятига мутлақо қарши эмасмиз. Лекин бундай фаолият қабул қилинган қонун-қоидалар ва тартиблар доирасида олиб борилиши тарафдоримиз. Ва шу соҳада ўз тирикчилигини кўраётган одамларнинг меҳнатидан баъзи бир виждонини йўқотган, ҳамма нарсани пулга чақадиган фирибгарларнинг фойдаланишига, бу тижоратчилар уларнинг қўлида ўйинчоқ бўлиб қолишига йўл қўймаслигимиз керак.

Агар бу вазиятни чуқур таҳлил қиладиган бўлсак, унинг замирида кишини ўйлантириб қўядиган кўп нарсалар борлигига ишонч ҳосил қиламиз.

Биринчидан, шуни унутмаслик керакки - биз юқорида айтиб ўтган йўллар билан республикамизга олиб кириладиган товарлар учун эркин алмаштириладиган валютада ҳақ тўланади. Бу мамлакатимиз экспорт салоҳиятининг асосий манбалари бўлган, халқимизнинг оғир меҳнати ва пешона тери билан ишлаб топиладиган пахта толаси, рангли ва қимматбаҳо металларни сотиш эвазига келадиган валютанинг Ўзбекистон ҳудудидан ташқарига чиқиб кетиши демакдир.

Ўзингиз айтинг, барака топкурлар, биз ана шу валютани чет элдан қандайдир сифатсиз моллар сотиб олишга эмас, балки лицей ва коллежлар, шифохоналар қуришга, уларни замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш, кўпроқ ўзимизда ишлаб чиқарилмайдиган дори-дармонлар олиб келишга, қариялар ва болаларимизнинг долзарб ҳаётий эҳтиёжларини таъминлаш каби муҳим муаммоларни ҳал этишга сарфлаганимиз маъқул эмасми?

Иккинчидан, бош қотиришимиз зарур бўлган яна бир масала шундан иборатки, ички бозорларимизни сифатсиз чет эл моллари билан тўлдирар эканмиз, хоҳлайми-зми-йўқми, биз ўзимизни, барча зарур хомашё, материаллар ва энг муҳими, малакали ишчи кучига эга бўлатуриб, ўз иқтисодиётини керакли тарзда қура олмайдиган, сифатли истеъмол моллари ишлаб чиқаришни йўлга қўя олмайдиган қолоқ мамлакатлар қаторига тушириб қўймоқдамиз. Ва шу орқали ўзимиздаги ана шундай маҳсулотлар ишлаб чиқаришга қодир бўлган мавжуд корхоналарнинг ўсиш ва ривожланиш ҳаракатларига зарба берган бўламиз.

Содда қилиб айтганда, бу номаъқул йўл билан биз мамлакатимизда кичик ва ўрта бизнес, тадбиркорлик ривожига, ишлайман, даромад топаман, деб интилаётган навқирон ёшларимиз учун янги иш ўринларини барпо этишдек ҳаётий муҳим ишларимизнинг илдизига ўзимиз болта урган бўламиз.

Мен бу ўринда ватанпарварлик, ўз меҳнатига, ана шу меҳнат билан яратиладиган маҳсулотга ҳурмат ва ифтихор туйғуси ҳақида гапираётганим йўқ.

Мен бу ўринда азалдан халқимизга хос бўлган юксак миллий ғурур туйғуси ҳақида ҳам гапираётганим йўқ.

Мен фақат барчамиз учун ўта муҳим бўлган бир ҳақиқатни чуқур тушуниб олишимизни истайман. Яъни, биз бугун ўз кучимиз, ўз меҳнатимиз билан амалга ошираётган ишларга, халқимизнинг бунёдкорлик фаолиятига ҳурмат билан қарамай туриб, аввало мамлакатимизнинг ишлаб чиқариш салоҳиятини ривожлантирмай, унга кўмак бермасдан туриб, иқтисодий бақувват мамлакатлар қаторига кира олишимиз, одамларимизнинг фаровон ва муносиб даражада ҳаёт кечиришини таъминлашимиз жуда қийин бўлади.

Учинчидан, бизда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларни реклама қилиш ишлари мутлақо қониқарсиз аҳволда эканини ҳам таъкидлаш лозим. Афсуски, аксарият ҳолатларда ўзимизнинг маҳсулотимизни эмас, кўпроқ хорижий моллари таърифлаймиз, мақтаймиз.

Бу эътирозлар биринчи навбатда «Ўзбекенгилсаноат», «Ўзмевасабзавотузумсаноат-холдинг» компанияларига ва «Ўзозиқовқатсаноат» уюшмасига, истеъмол моллари ишлаб чиқараётган барча корхоналарга тааллуқлидир.

Албатта, реклама изланувчанлик ва катта маблағни талаб қилади. Кимки кучли рақобат шароитида муваффақият қозонмоқчи бўлса, бундай маблағни излаб топиши, ўз маҳсулотларини реклама қилишга жиддий эътибор бериши керак бўлади.

Муҳтарам дўстлар!

Яна бир ўта муҳим ва долзарб вазифа борки, уни амалга оширмасдан туриб, биз нафақат иқтисодиёт соҳасида, балки умуман жамиятни ислоҳ қилиш борасида ўз олдимизга қўйган мақсад ва марраларга эриша олмаймиз.

Гап Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини ҳаётга жорий этиш ҳақида, шу дастур орқали юксак замонавий талабларга жавоб берадиган, янгича фикрлайдиган, мамлакатимизнинг келажак тақдирини ишониб топшириш мумкин бўлган ёш кадрларни тарбиялаш ҳақида бормоқда.

Шу нуқтаи назардан қараганда, биз бугун Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг иккинчи босқичини амалга ошириш бўйича олиб борилаётган ишларга танқидий баҳо беришимиз лозим.

Мен бу борада қилинган ишлар тўғрисида ортиқча гапириб ўтирмоқчи эмасман. Ҳақиқатан ҳам, бу масалада кўп иш қилинмоқда. Шулар қаторида энг асосийси - қисқа вақт ичида мамлакатимизда замонавий ўқув ва ишлаб чиқариш ускуналари билан жиҳозланган, 216 минг ўқувчи ўрнига эга бўлган 44 та академик лицей ва 291 та касб-ҳунар коллежи барпо этилди.

Республикамиздаги 20 та туман ва вилоятга бўйсунувчи шаҳарларда 9-синфни битириб чиққан ўқувчиларни янги турдаги таълим муассасаларига тўла жалб этишга эришилгани айниқса эътиборга сазовор.

Умумтаълим мактаблари, шунингдек, ўрта-махсус, касб-ҳунар ва олий таълим тизими учун янги давлат таълим стандартлари ишлаб чиқилди ва ўқув жараёнига жорий этилди. Шунингдек, янги авлод дарсликлари тайёрланмоқда ва нашр этилмоқда. Мамлакатимизнинг 56 та олий ўқув юртида педагог ва муҳандис-педагог кадрларни тайёрлаш ишлари кенг кўламда олиб борилмоқда.

Аммо, мавжуд аҳволнинг танқидий таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, барча бўғиндаги раҳбарларнинг ҳисоботларида, жумладан, кўплаб оммавий ахборот воситаларида ёзилаётганидек, бу соҳада ҳамма иш ҳам кўнгилдагидек эмас.

Мен биринчи галда, академик лицей ва касб-ҳунар коллежларини қуриш ва фойдаланишга топшириш борасидаги ишларнинг аҳволини мутлақо қониқарсиз, деб баҳолаган бўлур эдим.

Хусусан, 2001 йили фойдаланишга топширилиши режалаштирилган объектларнинг бир қисми ишга туширилмади. Бу борада ажратилган капитал маблағлар лимитини ўзлаштириш Бухоро вилоятида 51, Навоий вилоятида 53, Самарқанд вилоятида 60, Тошкент вилоятида 50,6 ва Тошкент шаҳрида эса атиги 35 фоизни ташкил этди. Бу кўрсаткичларни изоҳлаб ўтиришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман.

Лицей ва коллежларни қуриш ва реконструкция қилиш бўйича тайёрланаётган лойиҳа-смета ҳужжатларининг сифати ҳам жуда кўп эътирозларга сабаб бўлмоқда. Айниқса, қурилиш учун тендер савдолари ўтказиш тартибларининг бузилишига мутлақо тоқат қилиб бўлмайди. Бундай номақбул ҳолатлар Навоий, Фарғона ва Хоразм вилоятларида учрамоқда ва қурилаётган иншоотлар қийматининг қимматлашиб кетишига сабаб бўлмоқда.

Ҳозиргача кўплаб уюшма ва концернларда коллежларни лойиҳалаш ва қуриш ишлари амалда бошланган эмас. Ҳолбуки, «Ўзбекенгилсаноат» компанияси 5 та, «Ўзавтосаноат» ва «Ўзозиқовқатсаноат» уюшмалари иккитадан ана шундай иншоотларни барпо этиши керак. Бу камчиликлар «Ўзёғмойтамакисаноат» уюшмаси, «Ўздонмаҳсулот» корпорацияси, «Ўзавтойўл» концерни, «Ўзқишлоқўжаликмашхолдинг» ва «Ўзмевасабзавотузумсаноат-холдинг» компаниялари, Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасига ҳам тааллуқлидир.

Айниқса, янгитдан барпо этилаётган коллежларни замонавий ўқув ва лаборатория ускуналари билан жиҳозлашга алоҳида эътибор қаратиш даркор. Ҳукуматимиз бу мақсадлар учун зарур маблағларни излаб топмоқда, хорижий кредитларни жалб этмоқда. Айни пайтда ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастурини бажариш, жумладан, ўқув-лаборатория ускуналарини ўзимиздаги корхоналаримизда тайёрлашни йўлга қўйиш ишлари мутлақо қониқарсиз олиб борилмоқда.

Масалан, «Ўзэлтехсаноат», «Ўзавтосаноат», «Ўзагромашсервис» уюшмалари, Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси давлат акциядорлик жамияти, Мотор заводи ва Агрегат заводи каби корхоналарда ҳали ҳам ўқув-лаборатория ускуналарини ишлаб чиқариш бўйича аниқ чоратадбирлар кўрилмаган.

Педагог кадрларни тайёрлаш, айниқса, уларни қайта тайёрлаш тизими ҳам талабга жавоб бермайди. Умумий ўрта ва олий таълим тизимидаги курслар, факультетлар, марказлар ва малака ошириш институтлари профессор-ўқитувчиларининг сифат таркиби, моддий-техникавий ва ўқув-услубий базаси миллий дастур талаблари даражасига мувофиқ эмас.

Бу борадаги яна бир муҳим масала, яъни касб-ҳунар коллежлари мутахассисликлари бўйича давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш ишларини жадаллаштириш лозим. Ўзингиз ўйланг, шу пайтга қадар коллежлар учун мўлжалланган 291 та мутахассисликдан фақат 145 таси бўйича мана шундай стандартлар ишлаб чиқилгани ва синовдан ўтказилаётганини қониқарли, деб баҳолаш мумкинми?

Ўрта таълим ўқув юртлари, касб-ҳунар коллежларини янги ўқув адабиётлари, айниқса, умумий касб-ҳунар ва махсус фанлар бўйича дарсликлар билан таъминлаш ишлари ҳам орқада қолмоқда. Ўқув дастурларига мувофиқ умумтаълим мактабларининг 1-9-синф ўқувчилари учун зарур бўлган 672 номдаги дарсликдан бугунги кунда 492 таси нашр этилгани буни яққол кўрсатиб турибди.

Маълумки, бу борада махсус «Узлуксиз таълим тизими учун ўқув адабиётларининг янги авлодини яратиш концепцияси» ишлаб чиқилган. Масалани тўғри ҳал этиш учун барча турдаги ўқув адабиётлари ана шу концепцияда баён этилган талаб ва принципларга қатъий амал қилган ҳолда тайёрланиши керак.

Ўйлайманки, бугунги кунда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида кўзда тутилган вазифаларни сўзсиз бажаришнинг нақадар муҳимлигини, унинг давлат аҳамиятига эга бўлган стратегик масала эканини тушунтириб ўтиришга ҳожат бўлмаса керак. Буни барчамиз, биринчи галда, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳар ва туманлар ҳокимликлари раҳбарлари, буюртмачи ва пудратчилар, вазирликлар ва идоралар раҳбарлари яна бир марта чуқур англаб олишлари зарур.

Бу вазифаларни адо этиш - ҳар биримизнинг эл-юрт олдидаги, келажак авлодлар олдидаги муқаддас бурчимиздир.

Ватанимиз тақдири, унинг ёруғ келажаги учун ёниб яшашни ўз ҳаётининг маъномазмуни деб англайдиган ҳар бир раҳбар, ҳар бир мутахассис буни доимо ёдда тутиши ва ана шу эзгу ишда фаол иштирок этишни ўзи учун шараф ва ифтихор, деб билиши лозим.

Бир нарсани барча яхши англаб олишимиз керак. Олдимизда турган улкан муаммоларни ечиш, ўз муддаоларимизга эришиш аввало биз, раҳбарлар ва масъулиятли лавозимларда ўтирган кишилардан биринчи галда одамларимизнинг ташвиш ва интилишлари билан яшашни, уларни ўз юракларимиздан ўтказишни, буюк ва эзгу мақсадларимизга етишиш учун ўзини аямасликни талаб қилади.

Барчангизга халқимиз осойишталиги ва фаровонлиги йўлида олиб бораётган фаолиятингизда янги-янги омадлар тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат.

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг раёсатида

БОЛАЛАРНИ ЁЗГИ СОҒЛОМЛАШТИРИШ

катта имтиҳон, юксак масъулият

Меҳнаткашлар ва уларнинг фарзандларини соғломлаштириш, ижтимоий ҳимоялаш касаба уюшмалари фаолиятида алоҳида ўрин тутади. Шу боис, энг нуфузли жамоат ташкилотининг барча бўғинларида жойлардаги ҳокимиятлар, хўжалик органлари, тегишли вазирлик ҳамда идоралар билан ҳамкорликда болаларни оромгоҳларда кўнгилли дам олдиришни ташкил этиш, ўғил-қизлар ота-оналари бағрига омон-эсон, шодон кайфиятда қайтишларини таъминлаш юзасидан аниқ тадбирлар амалга оширилмоқда. Хусусан, Вазирлар Маҳкамасининг ижтимоий мажмуи ҳамда болаларни соғломлаштириш, дам олдириш бўйича Республика доимий комиссиясининг шу йилнинг май ойида бўлиб ўтган кенгайтирилган мажлиси баённига асосан жойларда комиссия ва штаблар тузилди. Ушбу қарор асосида вазирликлар, идоралар, жамғармалар ҳам қарорлар қабул қилдилар.

Хўш, уларнинг ижроси қандай? Таъкидлаш жоиз, жорий йилда республика бўйича 747 та, шу жумладан, 276 та шаҳар ташқарисидаги, 55 та санаторий туридаги, 9 та спорт-соғломлаштириш ва 406 та мактаблар қошидаги оромгоҳларида 270 минг ўғил-қизни соғломлаштириш режалаштирилган. Биринчи мавсумда 93.997 бола дам олдирилди. Иккинчи мавсумда эса 87.760 нафар фарзандларимиз сўлим масканларга жалб этилган.

Оролбўйи минтақасидан бу йил 7 минг нафар, шу жумладан, 5 мингтаси Қорақалпоғистон Республикаси ва 2 мингтаси Хоразм вилоятидан дам олдириш ният қилинган. Шу кунгача қорақалпоғистонлик 2949 нафар, хоразмлик 1247 бола Андижон, Наманган, Фарғона, Тошкент, Самарқанд вилоятлари ҳамда Тошкент шаҳри оромгоҳларида кўнгилли дам олдирилди.

Бироқ, КУФК мутахассислари кузатуви ҳамда Ўзбекистон телевидениесининг «Ахборот» дастури орқали ёзги соғломлаштиришнинг аҳволига оид кўрсатувлар таҳлили шуни кўрсатдики, муҳим ишда ютуқлар билан бирга жиддий камчиликлар, ечимини кутаётган муаммолар бор. Эски касал баъзи ерларда ҳамон давом этмоқда. Аввало, масъулиятли мавсумга тайёргарлик ишлари кеч бошланганлиги, айрим мутасадди ходимларнинг муҳим ишга эътиборсизлик, совуққонлик билан ёндошганликлари, белгиланган тадбирлар ташкилотчилик билан мустаҳкамланмаганлиги эндиликда қимматга тушмоқда.

Шу боис, Республика оромгоҳларида болаларни ёзги мавсумда дам олдиришнинг аҳволи тўғрисидаги масала касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг Раёсат йиғилишида атрофлича, юксак талабчанлик вазиятида муҳокама қилинди. Касаба уюшмалари Самарқанд вилоят Кенгаши (О.Нафасова), Андижон вилоят Кенгаши (Қ.Парпиев), Қорақалпоғистон Республикаси Кенгаши (Б.Юсупова), Тошкент вилоят Кенгаши (М.Тўлаганова), Сурхондарё вилоят Кенгаши (А.Ахмедов) ҳамда қатор тармоқ қўмиталари раислари, вакиллари, оромгоҳлар раҳбарларининг ахборотлари тингланди. Аксариятининг оромгоҳларни тасдиқланган сметаларга биноан молиялаштириш ва шу орқали узлуксиз, тўлиқ фаолиятини таъминлаш юзасидан олиб бораётган ишлари қониқарсиз эканлиги кўрсатиб ўтилди.

Ўзбекистон телевидениесининг «Ахборот» дастури орқали республика баъзи оромгоҳларидаги аҳволга оид кўрсатувлар видеотасмаларда раёсат иштирокчиларига намойиш этилганлиги мавсум манзарасини чуқур идрок этиб, камчиликлар ва уларнинг бош сабаблари, ечимини кутаётган муаммолар хусусида тўлақонли фикр юритиш, уларни бартараф этиш юзасидан аниқ тадбирлар белгилашда муҳим рол ўйнади.

Таъкидланганидек, бирёқламалик, узрли сабабларни рўкач қилиш, мутасаддиларнинг юзага келган муаммоларини вақтида ҳал этмаганлиги, ҳокимликлар, ҳомийлар ёрдамидан унумли фойдаланмаслик салбий таъсирини ўтказмоқда. Аввало, оромгоҳларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш, ошхоналар ишини тўғри ташкил этиш, маданий тадбирларни уюштириш кўнгилдагидек эмас. Бугунгидек пишиқчилик кезларида фарзандларимизга ҳўл мева ва сабзавот маҳсулотлари етарлича етказиб берилмаётганлиги, баъзи ерларда бу ишда мунтазам равишда узилишларга йўл қўйилаётганлигини тушуниш ва изоҳлаш мушкул. Бу сўзлар Самарқанд вилоятидаги «Гулнора», «Алоқачи», Охунбобоев номли, «Ёшлик», «Соғлом авлод», Андижон вилояти Агросаноат мажмуига қарашли F.Ғулом номли, Жиззах вилоятидаги «Табассум», «Дўлана», Навоий вилоятидаги «Дўстлик», Қорақалпоғистондаги «Старт» ва бошқа қатор оромгоҳларга тегишлидир.

Самарқанддаги «Автогаз» оромгоҳи биринчи мавсумда 250 ўринга мўлжалланган бўлса-да, моддий-техника базасида етишмовчилик сезилаётган жойга 283 нафар бола қабул қилинган. Табиийки, жиҳозлар тақчиллиги, тайёргарлик ишларининг сустлиги ўринли эътирозларга сабабчи бўлмоқда. Бухородаги «Ёшлик» оромгоҳида оддий кроватлар етишмайди. Чўмилиш ҳавзалари, спорт майдончалари, ётоқхоналар кўнгилдагидек эмас. Қатор оромгоҳларда озиқ-овқатларни сақлаш, ошхоналардаги аҳвол санитария талабларига жавоб бермайди. Навоий вилоятидаги Агросаноат мажмуига қарашли «Дўстлик», Наманган-даги иссиқлик манбаи корхонасининг «Шодлик» оромгоҳларида иккинчи смена мобайнида кўп бор овқатланиш жадвали бузилган.

Белгиланган тадбирларда санитария-маърифий ишларни ташкил этишга алоҳида ўрин берилган. Афсуски, ушбу тадбирлар бажарилмай қоғозда қолмоқда. Самарқанд туманидаги «Ситора» оромгоҳида дори-дармон, тиббий асбоб-ускуна етарли эмас, изолятор ётоқхонага айлантирилган. «Матбуотсавдо»нинг «Юлдузча» масканида эса ҳатто биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш воситалари кўринмайди.

Маънавият ва маърифат ҳақида кўп гапирилаётган бўлса-да, кимлардир ҳамон бу муҳим ишга панжа орасидан қарамоқда. Андижон механика корхонасининг «Сўлим», Қашқадарёдаги кўпгина масканларда маънавият ва маърифат хоналари номигагина жиҳозланган. Уларда турли тадбирлар, суҳбатлар камдан-кам ўтказилади. Тўгараклар ташкил этилмаган. Тарбиячиларни танлаш, уларнинг малакасини оширишга масъулият билан ёндошилмаганлиги яққол сезилмоқда.

Ёзги соғломлаштириш мавсумини китобсиз, яхши кутубхоналарсиз тасаввур қилиш қийин. Мутасаддилар буни яхши билган ҳолда бирёқламаликка, ўзибўларчиликка йўл қўйишмоқда. Қаранг, Сурхондарёдаги «Пахтасаноат» акциядорлик жамиятининг «Бешбулоқ» оромгоҳида ҳанузгача кутубхона мавжуд эмас. Тошкент шаҳрининг «Гулбаҳор» масканидаги кутубхонада 500 китобдан бор-йўғи 80 таси ўзбек тилида. «Бурчмулла»-даги маънавият ва маърифат хонаси кўп ўринларда негадир қулфлоғлиқ туради. Кутубхонада 300 дан зиёд болага атига 25 та ўзбек тилидаги китоб тақдим этилган.

Раёсат йиғилишида яна бир муҳим масала ҳақида алоҳида гап борди. Оромгоҳларга болаларни қабул қилишда негадир уларнинг ёшларига эътибор берилмаяпти. Самарқанд шаҳар халқ таълими бўлимига қарашли «Алпомиш» оромгоҳига 49 нафар ўн беш, ўн олти ёшли бола жалб этилган. Авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Оқтош» масканида тижоратга сотилган йўлланмалар билан 14 ёшдан 17 ёшгача болалар қабул қилинган.

Камчиликларнинг туб сабабларидан яна бири шуки, касаба уюшмалари вилоят Кенгашлари, тармоқ вилоят қўмиталари оромгоҳларни молиялаштириш масалалари билан жиддий шуғулланмаяптилар. Жорий йилнинг 10 июл ҳолатига сўлим масканларни ижтимоий суғурта маблағи билан таъминлаш вилоятлар бўйича ўрта ҳисобда 50-60 фоизни ташкил этган, холос. Бу иш айниқса Самарқанд, Андижон, Сурхондарё, Жиззах ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида талабга жавоб бермайди. Деярли барча оромгоҳларга касаба уюшма бюджети ва хўжаликлар ҳисобидан маблағ тушмаган. Очиғини айтганда, айрим вилоятлардаги ҳокимликлар мутасаддилари, хўжаликларнинг раҳбарлари, ҳомий ташкилотлар ёзги соғломлаштиришни ташкил этиш ва уни уюшқоқлик билан ўтказишда ўзибўларчиликка йўл қўймоқдалар. Республикамиз ҳукумати, хусусан, Президентимиз келажагимиз бўлмиш ёш авлод тарбиясига алоҳида эътибор бераётган, фарзандларимиз биздан-да бахтли, билимли бўлишлари, фаровон яшашлари учун кенг кўламли ишлар амалга оширилаётган бир шароитда умумхалқ, умумдавлат аҳамиятига молик вазифаларни амалга оширишдан четда туришни тушуниш ва изоҳлаш мушкул. Зеро, энг нуфузли жамоат ташкилоти бўлмиш касаба уюшмаларига мутасаддилар сўзда эмас, амалда ёрдам кўрсатишса, уларга ҳамкору мададкор бўлишсагина, болалар оромгоҳларидаги камчиликларни зудлик билан бартараф этиш, мавсумни муваффақиятли якунлашга эришиш мумкин.

М.ИЛЁСОВ.

ЎНТА ЙЎНАЛИШ БЎЙИЧА ТАНЛОВ

Тошкентдаги "Туркистон" саройида "Ниҳол" мукофоти танловини ўтказиш комиссияси ҳамда "Ўзбекнаво" гастрол-концерт бирлашмасининг қўшма йиғилиши ўтказилди.

Юртимиз ижодкор ёшларини қўллаб-қувватлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан "Ниҳол" мукофоти таъсис этилган эди. Ҳар йили Мустақиллик байрами арафасида мазкур танловнинг ғолиблари аниқланади. Бу йилги танловда иштирок этиш учун

«Ниҳол-2002»

118 нафарга яқин номзодлар рўйхатга олинди.

Танлов ўнта йўналиш бўйича ўтказилади. Ижодкорларни баҳолашда уларнинг ижро маҳорати, қўшиқлар матни, мусиқага алоҳида эътибор қаратилади. Шунингдек, энг яхши қўшиқ муаллифи, энг яхши бастакор йўналишлари бўйича алоҳида мукофотлар таъсис этиш юзасидан фикрлар билдирилди. Ниҳол мукофотини топшириш маросими Мустақиллигимизнинг 11 йиллиги арафасида пойтахтдаги Халқлар дўстлиги саройида бўлиб ўтади. Йиғилишда номзоди кўрсатилган хонандалар рўйхати ва уларнинг репертуарлари юзасидан фикрлар билдирилди. Номзодларни рўйхатга олиш 1 августга қадар давом этади.

КУРАШ ФИДОЙИСИГА ЮКСАК УНВОН

Бугунги кунда Буюк Британияда ўзбек кураши жадал ривожланмоқда, курашсеварлар сони тобора ортмоқда. Уч йилдан буён бу мамлакатда анъанавий «Ислом Каримов халқаро турнири»нинг юксак савияда ўтаётгани инглизларнинг миллий қадриятларимиздан бири - курашга нисбатан юксак ҳурмат ва эҳтиромини намоён этади.

Халқаро кураш ассоциацияси (ХКА) матбуот

Спорт

хизматидан ЎзА мухбирига маълум қилишларича, Буюк Британия кураш уюшмаси бош котиби Пол Сойердан мактуб келган. Унда уюшма раиси ва «Ислом Каримов халқаро турнири» ташкилотчиси Стивен Свитлов Буюк Британия Бош вазири Тони Блэр томонидан «Британия Империяси аъзоси» унвонига тавсия этилгани ва унинг номзоди маъқулланган айтилади.

Кураш фидойиси Стивен Свитлов халқаро кураш оиласига 2001 йили қўшилган ва шундан буён Буюк Британия кураш уюшмаси раиси лавозимида хизмат қилмоқда. Энди у ўзи лойиқ деб топилган унвонни машҳур Букингем саройида қиролича Елизавета Иккинчи қўлидан олади.

Шаҳрисабзнинг 2700 йиллиги олдидан

Маданиятимиз тарихида инсон қўли билан яратилган дурдоналар орасида китобат санъати ҳам муҳим ўрин эгаллайди. Зеро, ўтмишда китоблар фақат қўлда кўчирилгани боис бу ишни санъат даражасига кўтарган хаттотлар етишиб чиққан.

КЎҲНА КЕШНИНГ МОҲИР ХАТТОТЛАРИ

- Султон Али Машҳадий, Мир Али Табризий, Абдулжамил каби хаттотларнинг номи ўз даврида жуда машҳур бўлган, - деди шарқшунос олим Маҳмуд Ҳасаний ЎзА мухбирига. - Бу йўналишда ҳар бир ҳудуднинг ўзига хос анъаналарини мужассамлаштирган хаттотлик мактаблари вужудга келган. Мазкур соҳа сир-синоатларини ўзида жамлаган асарлар яратилган. Шоир ва муаррих Муниснинг «Саводи таълим», бухоролик Дўст Муҳаммаднинг «Фавойид ул-хутут» («Хатнинг фойдалари») асарлари шулар жумласидандир.

Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти қўлёзмалар хазинасида сақланаётган манбалар ҳам ана шундай аждодларимиз меҳнати самараси ҳисобланади. Қадимий Кешнинг 2700 йиллик юбилейини нишонлашга тайёргарлик қизғин паллага кирган шу кунларда амалга оширилаётган илмий тадқиқотлар натижасида ушбу заминдан етишиб чиққан, фан ва маданиятимиз ривожига муносиб улуш қўшган кўпгина хаттотларнинг ҳаёти ва фаолияти ҳам ўрганилмоқда.

Жумладан, машҳур хаттот Юнусхўжа Шаҳрисабзий ижоди ҳақида шу чоққача деярли маълумот йўқ эди. Тадқиқотлардан аниқланишича, котиб ўз даврида настаълиқ ва шикаста усулида хат битиши билан шуҳрат қозонган. У халқ орасида «шикастанавис», «бедилнавис» номлари билан машҳур бўлган. Хаттот шикаста хатига янги услублар киритган. Юнусхўжа асосан Алишер Навоийнинг «Хамса» ва бошқа асарларини китоб қилган. Бедил девонларини шикаста хати билан кўчирган. Шунингдек, Носиржон Шаҳрисабзий, Мирзо Фазолий Кеший, Абдумалик Шаҳрисабзий сингари котиблар ҳам юзлаб асарларга хаттотлик қилган.

Баҳор ХИДИРОВА,
ЎзА мухбири.

ИСТИҚЛОЛ ВА МАЪНАВИЯТ

Республика «Маънавият ва маърифат» маркази Ватанимиз мустақиллигининг 11 йиллигига бағишлаб жойларда «Истиқлол ва маънавият» мавзуида учрашув ва давра суҳбатлари ўтказишга киришди. Ана шундай тадбирларнинг дастлабкиси Тошкент вилоятининг Пскент туманида бўлиб ўтди.

Анжуманда мамлакатимизда истиқлолнинг дастлабки йиллариданоқ халқимиз маънавияти, қадимий урф-одат ва қадриятларини тиклаш, ҳуқуқий маданиятини юксалтиришга алоҳида аҳамият берилаётгани таъкидланди. Бунинг натижаси ўлароқ фуқароларимиз онги ва тафаккурида туб ўзгаришлар юз бермоқда, мулкка эгалик, ўз меҳнати натижасидан манфаатдорлик ҳисси ортмоқда. Жумладан, туман меҳнаткашлари бу йил пилла ва ғалла сотиш шартномавий режасини вилоятда биринчилар қатори уддалади.

Анжуманда миллий истиқлол ғояларининг маъно-мазмунини кенг тарғиб этиш, ёшларни Ватанга муҳаббат ва садоқат руҳида камол топтириш бўйича ишларни янада жонлантириш хусусида фикр юритилди.

(ЎзА).

Биласизми?

ДАРАХТ НУРЛАНТИРИЛГАНДА

Олма, нок, беҳи ва бошқа дарахтлар қуёш нуридан қанчалик тўла баҳра олса, уларнинг меваси шунчалик тез пишади. Айни вақтда таъмли, хушбўй бўлади. Лекин меваларга қуёш нури ҳамма вақт ҳам бир текис тушмайди.

Бунга қарши бирон чора йўқмикан? Чет эллик бир ҳаваскор боғбон меваларни жадаллаштиришнинг жуда оддий усулини топди. У дарахт танасининг ҳар жой-ҳар жойига нурни яхши қайтарадиган материал қўйиб чиқди.

Қўшимча суратда нурлантирилган мевалар анча тез пишар, бунинг устига, жуда таъмли бўларкан.

Ҳозир республикамизда саноат дизайни кенг ривож топмоқда. Бундай ижобий ҳолни тўқимачилик ва енгил саноат корхоналари мисолида ҳам кўришимиз мумкин.

САНОАТ ДИЗАЙНИГА КЕНГ ЙЎЛ

Шу соҳани янада ривожлантириш мақсадида кўплаб малакали мутахассислар ҳам тайёрланмоқда. Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтида фаолият кўрсатаётган кафедраларнинг йўналишлари бевосита шу ихтисосликларга қаратилгани ҳам бежиз эмас, албатта.

«Газламалар технологияси ва дизайни», «Трикотаж технологияси ва дизайни», «Кимёвий технология ва тўқимачилик материаллари дизайни» кафедралари томонидан уюштирилаётган ўқув машғулотлари ҳам самарали бўлмоқда.

«Либослар ва пойабзалларни конструкциялаш ҳамда дизайни» кафедраси лабораторияси ҳам малака ошириш марказига айланиб қолди. Ана шу кафедралар лабораторияларини замонавий ўқув жиҳозлари билан таъминлашда Япониянинг «Марубени Корпорейшн» фирмаси ўз амалий ёрдамини кўрсатди.

Дилмурод ТОЖИЕВ.

Қилмиш — қидирмиш

НАФС ҚУРБОНИ

«Менинг нафсим балодур, ёнар ўтга соладур» деганлари шу бўлса керак-да. Агар шундай бўлмаганда туппа-тузук яшаб бинойидек тирикчилик қилиб юрган Марҳабо Некова иккинчи бор суднинг қора курсисига ўтирармиди? У ўзининг ғайриқонуний хатти-ҳаракатлари учун 2000 йилнинг 31 октябрида Зарафшон шаҳар судининг ҳукми билан иш ҳақининг 20 фоизини давлат фойдасига ушлаб қолиш шарти билан икки йил аҳлоқ тузатиш жазосига тортилиб амнистия тўғрисидаги фармонга асосан жазони ўташдан озод этилган эди. Лекин у бундан ўзига тегишли хулоса чиқариб олмади. Ўтган йилнинг 24 август куни Ғиждувон бозорида номаълум шахсдан акциз маркасиз умумий баҳоси 149. 720 сўмлик 394 пачка «Пине» сигареталарини 120 минг сўмга сотиб олиб, Учқудуқ шаҳар деҳқон бозорига олиб келиб тушираётганда Учқудуқ туманлараро прокуратураси қошидаги солиққа оид жиноятларга қарши кураш бўлими ходимлари томонидан ушланди.

Қонунга зид йўллар билан мўмай даромад топиш илинжида бўлган Марҳабо Некованинг айби ашёвий далиллар ва гувоҳларнинг кўргазмалари билан тўлиқ исботланиб, Учқудуқ шаҳар жиноий ишлар бўйича суди унга Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 57-моддасига асосан ойлик маошининг 30 фоизини икки йил давомида ушлаб қолиш жазосини белгилади. Ғайриқонуний юк давлат фойдасига мусодара қилинди.

Ялғош САРИЕВ,
«Ишонч» мухбири.

Ой диаметри 3476 километрга тенг, яъни у планетамизнинг диаметридан тўрт марта қисқадир.

Ой юзаси ерникидан 14 марта кичик бўлиб, Осиё қитъасининг ҳудудига баробар келиб қолади.

БУ ТУРФА ОЛАМ

***

Ойнинг ўз ўқи атрофида айланиш даври 27 1/2 сутка. Ҳудди шу вақт ичида у ер атрофидан бир марта айланиб чиқади. Шунинг учун биз ҳамиша ой куррасининг фақат бир томонини кўрамиз.

***

1959 йил 7 октябрда ой орқа томонининг планеталараро автоматик станцияси шуни кўрсатдики, ойнинг ерга кўринадиган томони кўпроқ денгиз ва океанлардан, орқа томони эса асосан тоғликлардан иборат экан.

***

Ой радиуси ерникидан кичиклиги туфайли, сирти анча қабариқдир. Ерда уфқ чизиғи кузатувчидан 5 километрча масофа узоқда бўлса, ойда у атиги 2,5 километр нарида бўлади.

А.АЛИЕВ.

МАКТАБЛАР ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА ШАЙМИ?

Масала кўндаланг қўйилади

Ҳадемай ўқувчиларнинг ёзги таътили тугаб, мактабларда янги ўқув йили бошланади. Таътил давомида илм масканларини таъмирдан чиқариб, ўқувчиларни шинам ва ёруғ хоналарда қарши олиш қандай яхши.

— Мавжуд 110 та мактабда, — дейди Шаҳрисабз халқ таълими бўлими метод кабинети мудири Саид Йўлдошев, — янги ўқув йилига тайёргарлик қизғин.

Вакиллар ҳамроҳлигида Абдулла Қаҳҳор номли мактабда бўлганимизда, дарҳақиқат, таъмирлаш ишлари кўнгилдагидек олиб борилаётганлигини кўрдик. 1713 нафар ўқувчи таълим оладиган мактабда таъмир учун бюджет ҳисобидан ажратилган маблағлардан оқилона фойдаланилмоқда. Китобдаги қурилиш шўъба корхонасининг 50 дан ортиқ бинокорлари ишни бир маромда олиб боришаяпти. Мактаб маъмурияти ҳамда бошланғич касаба уюшма қўмитаси таъмирлаш ишларида бош-қош бўлиб турганлиги ишнинг сифатини таъминламоқда. Шунингдек, таътилдан қайтган ўқитувчилар ҳам баҳоли қудрат кўмаклашмоқдалар.

Жамоада фахрий ўқитувчиларни қадрлаш одат тусига кирган. Ҳомий ташкилот ҳисобланган Шаҳрисабз консерва очиқ ҳиссадорлик жамияти ўн нафар ўқитувчини нафақага кузатишда яқиндан кўмак берди. Бу эса ёш авлод тарбияси йўлида сидқидилдан меҳнат қилаётган ўқитувчилар кўнглини тоғдек кўтаряпти.

Мавжуда Мўминова раҳбарлик қилаётган 99-мактабда бўлганда афсуски, юқоридаги манзаранинг тамомила тескарисига дуч келдик. Мактаб ҳовлисида фаррошдан бошқа бирон киши кўринмади. Ўқитувчилар таътилда бўлганликлари боис хизматчилар келиб-кетиб туришаркан. Мактаб директори бирон юмуш билан чиқиб кетган бўлса керак, анча вақт кутишимизга қарамай уни учрата олмадик.

— Шу йил баҳорда бўлган ер қимирлаши мактаб биносига жиддий шикаст етказди, — дейди ҳамроҳимиз, туман халқ таълими бўлими услубчиси Т.Йўлдошев. — Ўқувчилар бир муддат қўшни мактаб ва боғчаларда ўқишни давом эттиришиб, ўқув йилини тугаллаб кетишди.

Синфхоналарни таъмирлаб, ўқишни давом эттириш мумкин бўлса-да, бунга қўл ҳам урилмаган. 14 та синфхонанинг бирортаси кўнгилдагидек эмас. Поллари чириб, яроқсиз ҳолга келиб қолган мактаб биноси бундан етмиш йил муқаддам қурилган экан. Эндиликда уни таъмирлаш учун анчамунча маблағ керак. Хўш, қани ўша маблағ? Мактаб биносига кирар экансиз, кўзингиз беихтиёр Мустақиллик 10 йиллигига атаб чиқарилган девор газетага тушади. Ажабо, Истиқлолнинг 11 йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш борасида қизғин иш олиб борилаётган бир пайтда... Хуллас, мактабда бўлиб бирорта саволимизга жўяли жавоб ололмадик.

Ҳалил Маматов номли 20-мактабда бўлганимизда ҳам кўнгилни ёритадиган манзарани кўрмадик.

— Таъмирлаш ишларини аллақачон бошлаб юбордик, — дейди директор Нортой Ҳайитов. — Бунинг учун ўқитувчиларни ҳам жалб қилганмиз. Синфхоналар таъмирдан чиқди. Оқлаш ишлар тугалланса, мактабимиз янги ўқув йилига тайёр деяверинг.

Биз директор ҳамроҳлигида синфхоналарни айландик. 1960 йилда қурилган мактаб биноси бечораҳол бўлиб қолганлиги кўриниб турибди. Поллари чириб кетган синфхоналарга бош суқиб бўлмайди. Наридан бери таъмирланган йўлакларда ҳали қилинадиган ишлар анчагина. Синфхоналардаги дераза ромларини бўяш ҳанузгача ҳеч кимнинг хаёлига келмабди.

Сирасини айтганда, мактаб директорининг дастлабки айтган гаплари унчалик ҳақиқатга тўғри келмаслигини англадик. Мактабда 700 нафар ўғил-қиз таҳсил олади. Бундан 20 йил илгари қурилган мактабнинг қўшимча биноси томидан ҳар йили қишда чакка ўтаверіб, деворлари яроқсиз ҳолга келиб қолган. Шу боис синфхоналардан фойдаланиш қийин кечмоқда.

Маълум бўлишича, ўқитувчилар ўқув йилини тугаллаб, таътилга чиқиб кетишган бўлса-да, ҳанузгача иш ҳақи ва таътил учун тўланадиган пулларни олишолмай юришган экан. Бугунгача маошдан қарздорлик 3,5 миллион сўмни ташкил этмоқда. Шунинг учун ҳам мактаб ўқитувчиларининг кўнгли ишдан совуган. Мактаб бошланғич касаба уюшма қўмитаси (раиси Н.Зарипов) ўқитувчиларнинг иш ҳақларини ўз вақтида олишларига яқиндан кўмаклашиш ўрнига келишувчилик йўлини тутган.

Туманда ўқитувчиларни ижтимоий ҳимоя қилиш кўнгилдагидек ташкил этилмаган. Айни пайтда бошланғич касаба уюшмага бириккан 14342 нафар аъзо орасида соғлиқларини тикламоқчи бўлган муаллимлар талайгина. Ўтган йили бор-йўғи 53 киши сиҳатгоҳларда дам олишга муваффақ бўлганди. Бу йил эса бу рақам яна ҳам камайди. Бугунгача 34 нафар ўқитувчи йўлланма билан даволанди, холос.

— Бир неча йилдан буён ўқитувчилик қиламан, — дейди Шойимов номли мактаб меҳнат фахрийси Ф.Жўллиева. — Соғлигим яхши эмас. ТМЭК томонидан иккинчи гуруҳ ногиронлигига чиқаришган бўлса-да, иш фаолиятимни давом эттираяпман. Таътилдан фойдаланиб, бирорта сиҳатгоҳда даволаниш илинжида кўп жойга учрадим. Лекин бесамар кетган вақтимга ачинаман.

Дарвоқе, саломатлигини тиклаган инсонгина ишни сифатли бажариб, унумдорликка эришади. Чамаси таълим ва фан ходимлари касаба уюшма туман қўмитаси раиси Саъдулла Абдуллаев бу ҳақда жиддий бош қотиришига тўғри келади.

Шавкат СУЛТОН,
«Ишонч» мухбири.

Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Марказий қўмитаси ҳамда Хоразм вилоят тармоқ касаба уюшма қўмитаси Урганч Давлат Университети санаторий-профилакторийсининг бош шифокори, Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Марказий қўмитасининг Раёсат ва Пленум аъзоси

Ражабгул ИБРОҲИМОВАнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Сирдарё вилоят касаба уюшмалари Кенгаши ушбу Кенгаш Раёсат аъзоси, «Сирдарётранс» вилоят автомобилда юк ва йўловчилар ташиш уюшмаси раиси У.Умаровга волидаи мухтарамаси

КУМУШХОН АЯнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

ISHONCH

МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати: Эркин Воҳидов, Сайёра Рашидова, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Сафар Остонов, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирзоҳид Содиқов, Шамсиддин Эсонбоев, Кудратилла Рафиқов, Мирфозил Олимов.

E-mail: ishonch@dostlink.net; ishonch1@dostlink.net

ТЕЛЕФОНЛАР: Котибият 56-52-78; Хатлар, реклама ва эълонлар булимлари 56-85-43.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Босишга топшириш вақти - 21.00 Топширди - 02.00

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134

Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт—матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Буюртма Г— 619.

1 2 3 4 5 6